

Міжнародні науково-практичні інтернет-конференції за різними юридичними напрямками

Тенденції формування громадянського суспільства

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

www.lex-line.com.ua

15 травня 2007 р.

**УКРАЇНА
Тернопіль
2007**

Тенденції формування громадянського суспільства: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції.-Тернопіль, 2007.

В роботі зібрані кращі доповіді з юридичних питань, які оприлюдненні на інтернет-сторінці www.lex-line.com.ua.

Адреса оргкомітету:
46010, м. Тернопіль, а/с 1079
тел. 80979074970
E-mail: confer@ua.fm

Оргкомітет міжнародної науково-практичної інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. В збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірність несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерело є обов'язкове.

**ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ
МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ НА
ШЛЯХУ ДО СВІТОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОРГІВЛІ ТА
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СПІВТОВАРИСТВА**

Гуменний Роман Володимирович

аспірант кафедри цивільного права Одеської національної юридичної академії

Геополітичне становище України, характер розвитку її продуктивних сил, існуючий науково-технічний та ресурсний потенціал дає їй всі можливості стати повноправним членом Європейських структур. У зв'язку з цим проголошений Україною курс на Євроінтеграцію і в першу чергу, до світової організації торгівлі (СОТ) на порядок денний ставить проблему формування маркетингової стратегії розвитку регіонів та її нормативно-правового забезпечення.

Проблема формування маркетингової стратегії розвитку регіонів в умовах посилення інтеграційних процесів неодноразово висвітлювалася в наукових публікаціях вчених-економістів В. Гудака, І. Лукінова, В. Поповкіна, А. Мельник та ін. [1, 2, 3]

Правові аспекти зближення України з Європейським Союзом порушувалися в наукових працях І. Дахно, М. Мандриковського, В. Жарова, І. Кожарської, В. Муравйова, В. Сербулова та ін.[4, 5, 6, 7].

При вагомій науковій та практичній значимості цих публікацій вони здебільшого зводяться до обґрунтування взаємовигідних відносин регіонів з центром. Проте, як справедливо відмітив професор І. Лукінов, регіональний розвиток потребує не тільки взаємовигідних відносин по вертикалі «регіони-центр», але й по горизонталі з виходом на широкі міжнародні економічні зв'язки [3, с. 242].

Маркетингова стратегія розвитку України взагалі, та її регіонів зокрема, повинна забезпечити не тільки формування повноцінної ринкової системи господарювання, але й використання можливості світового ринку для структурної перебудови, як національного, так і регіонального господарства та переведення зовнішньоекономічної сфери в активний чинник динамічного та високоефективного зростання.

Формування маркетингової стратегії регіонального розвитку, як свідчить зарубіжний досвід, повинно мати трьохрівневу структуру: макро-, тобто на рівні держави, мезо-, на рівні самих регіонів та мікро- на рівні суб'єктів господарювання. Вплив держави на регіональний розвиток

повинен забезпечувати узгодження інтересів центру та регіонів через нормативно-правове регулювання стратегічних соціально економічних процесів.

Що стосується мезорівня то, відповідно до світової практики, його розвиток повинен здійснюватися у взаємодії з мікрорівнем на основі розробки та реалізації регіональних цільових програм, які б враховували географічний, природнокліматичний, демографічний, соціально-економічний та культурний чинники.

Як свідчить зарубіжний досвід основними напрямками вітчизняної інвестиційної політики регіонального розвитку, могли б бути: 1) державне інвестування пріоритетних напрямків розвитку регіону; 2) залучення коштів населення та підприємств до реалізації інвестиційних проектів; 3) розвиток ринку цінних паперів; 4) формування інвестиційних органів, страхових компаній та інших утворень з метою акумуляції коштів; 5) цільове залучення вітчизняного та зарубіжного капіталу для інвестування окремих проектів; 6) формування політики міжрегіональної співпраці.

Новим і перспективним напрямком маркетингової стратегії на рівні регіонів повинна стати співпраця навчальних та наукових закладів з аналогічними в тих країнах, які є безсумнівними лідерами, як в сфері теоретичних досліджень, так і в сфері практичного їх використання.

Розвиток міжнародної науково-технічної кооперації, на наш погляд, можна здійснювати через: 1) запозичення досвіду через підготовку та перепідготовку (стажування) національних кадрів за кордоном а також залучення іноземних фахівців та науковців до розробки проектів, участі в конференціях, симпозіумах тощо; 2) співробітництво в галузі науки і техніки при технічному переоснащенні, модернізації та експлуатації промислових підприємств; 3) обмін технологіями, ліцензіями, патентами, конструкторськими та проектними матеріалами; 4) взаємодію в зборі, обробці та використанні науково-технічної та економічної інформації.

Таким чином, запозичення прогресивних зарубіжних технологій поряд з використанням вітчизняних досягнень науки і техніки – це ефективний засіб в короткий термін провести оновлення активної частини основних виробничих фондів, покращити їх техніко-економічні показники.

В основі розробки маркетингової стратегії регіонального розвитку, на наш погляд, повинен бути покладений той факт, що інтеграція України до ЄС повинна відбутися в контексті вступу до СОТ. Це означає, насамперед, рівноправну, взаємовигідну співпрацю, як в сфері виробництва, так і в сфері торгівлі. Правила міжнародної торгівлі, з якими світ вступив в ХХІ століття, сформульовані і пакеті угод Уругвайського раунду ГАТТ (Генеральна угода з тарифів і торгівлі). Щоб не залишитись ізольованою, Україні необхідно створити таку законодавчу базу, яка б

регулювала зовнішньоекономічні відносини відповідно до принципів ГАТТ/СОТ. Крім цього відправною точкою маркетингової стратегії регіонального розвитку повинно стати широке використання як вітчизняних так і зарубіжних новітніх технологій (Ноу-хау) які є, як відомо, об'єктами інтелектуальної власності. Це дасть можливість провести реконструкцію застарілих та створити нові конкурентоздатні сфери та комплекси, забезпечить структурну перебудову промисловості, аграрного сектора та всієї інфраструктури з метою випуску конкурентоздатної на світовому ринку продукції (робіт, послуг).

Як свідчить зарубіжний досвід, промислове виробництво в більшості країн світу все інтенсивніше насичується науково-дослідними та технологічними розробками. В результаті експортна продукція містить в собі все більше запатентованих високих технологій та наукових розробок. Тому товаровиробники потребують адекватного захисту своїх прав на патенти, що забезпечило б їм можливість компенсації витрат на науково-дослідні роботи.

Крім цього продукція виготовлена за новітніми технологіями, часто стикається на міжнародному ринку з такими самими технологічними вдосконаленнями, використаними шляхом несанкціонованого права, що призводить до появи “піратської продукції”, яка негативно впливає на міжнародну торгівлю.

Значним кроком в розв'язанні тих та інших проблем на шляху до СОТ є наближення вітчизняного законодавства в сфері захисту прав інтелектуальної власності до світової практики і в першу чергу адаптації його до законодавства ЄС. Слід відмітити, що Україна з метою реалізації стратегічного курсу на входження у європейський політичний, економічний та правовий простір підписала Угоду про партнерство та співробітництво (УПС) з Європейським співтовариством та їх державами членами, яка набула чинності з березня 1998 р. Значно пізніше Указом Президента України була затверджена стратегія економічного та соціального розвитку України “Шляхом європейської інтеграції” на 2004-2015рр.

Однією з основних умов поступового інтеграційного процесу України до ЄС було визначено адаптацію вітчизняного законодавства до європейського через його гармонізацію. При цьому основний акцент зроблено на тому, що зближення законодавства України і ЄС є важливою умовою для зміцнення економічних зв'язків між ними.

Ефективність інтеграційного процесу значною мірою залежить від вирішення низки проблем пов'язаних із гармонізацією законодавства. Однією з таких проблем, на думку вчених, є проблема співвідношення права Європейського Союзу та права України [7]. Вони стверджують, що ця проблема є досить складною не тільки для тих країн які прагнуть

інтегрувати до ЄС, а й для самих держав-членів, оскільки право ЄС вже є не просто частиною міжнародного права, а досить специфічною системою права, яка відрізняється певним чином від системи міжнародного права. Тому адаптація національного законодавства до законодавства ЄС повинна здійснюватись в контексті вирішення і цієї проблеми.

Пошук власного місця в європейській господарській структурі вимагає знання специфіки сучасного світового ринку, який також зазнає суттєвих змін. Не тільки розширюються його межі, а й зростають потреби, змінюється їхня структура, а також склад тих виробників, які задовольняють основну частку світового попиту на товари (роботи, послуги). Оновлення номенклатури товарів, представлених на світовий ринок відбувається сьогодні значно швидше, ніж раніше. Тому в нього можуть включатися нові учасники, котрі або створили новий товар, або ж мають переваги в затратах виробництва.

Реалізація маркетингової стратегії на регіональному рівні потребує розширення повноважень, прав, можливостей та відповідальності регіонів, які б відповідали світовій практиці децентралізації управління, що закріплене положенням Європейської хартії про місцеве самоврядування.

Література:

1. Будівництво нової Європи. Прикордонне співробітництво у Центральній Європі. За редакцією В.Гудака.– Ужгород. – 1997.– С. 248
2. Поповкін В. А. До концепції державної регіональної політики. – К.: Національний інститут стратегічних досліджень. – Вин. 37. – 1995. – С. 45-46.
3. І. Лукінов Наукові основи регіонального розвитку і принципи регіональної політики «Проблеми економічної інтеграції України в Європейський Союз: Регіональний і соціально-економічні аспекти» Матеріали третьої міжнародної науково-практичної конференції. – Ялта-Форос. 1998. с. 236-248.
4. Міжнародне економічне право / І.І. Дахно: навчальний посібник. - Київ: ЦНЛ, 2006.- 272 с.
5. Господарське законодавство / М. М. Мандриковський: Навчальний посібник. – Львів: Львівська політехніка – ЦНЛ, 2004. – 172 с.
6. Жаров В. Кожарська І. Правова охорона корисних моделей в Україні з огляду на міжнародну практику // Інтелектуальна власність № 12. 2003 с. 21-27.
7. Муравйов В., Сербулов В. Співвідношення права Європейського Союзу та внутрішнього права держав-членів // <http://search.biqmir.net/indexx>.

ПОЛІТИКА РІВНОПРАВНОСТІ СТАТЕЙ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ

Івченко Юлія Володимирівна

ад'юнкт кафедри філософії права та юридичної логіки Київського національного університету внутрішніх справ України

Рівність людей – це реальна однаковість їх соціальних можливостей не лише у використанні своїх прав, а і у виконанні соціальних обов'язків. Розуміючи закономірну неоднаковість індивідуальних рис, якостей, здібностей і можливостей кожного індивіда та своєрідність його способу життя, соціальна нерівність, як результат такої несхожості, може бути певним чином пом'якшеною спеціальними державними заходами.

За допомогою методології, що використовується в юридичній літературі, можна сформулювати чотири параметри культурної рівності.

1. Права та свободи людини повинні бути визнаним стандартом в політичній, економічній, соціальній та культурній сферах. Дані стандарти сформульовано в Конституції України, в міжнародних документах та підлягають обов'язковому виконанню.

2. Права людини як права жінки. В основі порушення принципу рівності, який передбачений Конституцією України, виступає таке явище як дискримінація, що руйнує ідеї справедливості, демократії та веде до порушення прав жінок.

3. Права, обов'язки та відповідальність є основними елементами правого становища особи в суспільстві. А отже, саме вони є мірилом стандарту рівності в Конституції України та законодавчих актах.

4. Рівні права та свободи є найважливішим елементом гендерної рівності. Вони віддзеркалюють ступінь реалізації та гарантій рівності, які містяться в Конституції та законах України.

Існує певна кількість визначень понять “гендерної рівності” та “дискримінації”, але узагальненого тлумачення цих понять не існує. Отже, і їх сприйняття змінюється в залежності від культурних традицій і моральних цінностей певного суспільства та законодавчої бази країни.

Виконання вимог, щодо забезпечення рівності жінок і чоловіків, все це і можна назвати реалізацією прав людини, яка визначена в міжнародних актах та законах держави. А дискримінація, в даному випадку є пасивною чи активною поведінкою, що має вираз в правовому обмеженні чи наданні привілейованого становища особі за її статевою належністю. Дане поняття доволі часто використовується для визначення становища жінки в різних сферах життєдіяльності, а в деяких країнах використовується і в законодавстві. Таким чином, поняття “рівність” і

“дискримінація” – це пов’язані між собою терміни. Відсутність дискримінації означає рівність, а рівність виключає дискримінацію.

Самоорганізація і самовпорядкування життя українського суспільства на демократичних засадах потребує нового змісту всієї системи соціальних норм, що регулюють нові суспільні відносини, а також вдосконалення тих із них, що історично себе виправдали. З-поміж цих норм визначальне місце посідають правові норми - важливий чинник регулювання взаємин між статями в суспільстві. Тому в Україні нині триває розробка законів та інших нормативно-правових актів постійної дії, що закріплюють зміни у гендерних відносинах та спрямовують їх розвиток.

Законотворчий орган України - Верховна Рада, якою вже напрацьовано багато законів і постанов, значною мірою діє на майбутнє, зокрема, на майбутні гендерні відносини. І це об'єктивний процес. Але є нагальна потреба створити такий правовий простір, в якому нові правові норми вже сьогодні забезпечили б розвиток статей як рівних і гендерних відносин як рівноправних. Правове становище сучасної жінки в суспільстві й сім'ї - соціальний індикатор розвиненості політичного, соціального і правового державного устрою.

Ефективна політика рівноправності передбачає забезпечення рівноправності *de jure* та вжиття заходів для створення справжньої гендерної рівноправності *de facto*. Цього можна досягти як шляхом закріплення принципу рівноправності в основному законодавстві, так і прийняттям окремих антидискримінаційних принципів та правових норм. Ці напрями взаємодоповнюються. Встановлення рівних та антидискримінаційних принципів - важлива протидія інерції традиційного дискримінаційного мислення та традиційного ставлення до жінки.

На порозі XXI століття процеси рівноправності жінки і чоловіка в українському суспільстві чимдалі зазнають європейських і світових впливів. Це насамперед вплив міжнародного жіночого руху, світової інтеграції людства в усіх сферах життя, його інтелектуалізації і гуманізації. Тому в законах закріплюється статус жінки й чоловіка, їхня рівноправність як основне право людини, як умова правової демократії та вимога соціальної справедливості.

Сьогодні, Україна є членом багатьох міжнародних організацій, які протягом двох останніх десятиріч ставлять проблематику гендерної рівності на перші місця порядку денного. Але більшість зобов'язань України щодо гендерної рівності так і залишаються нереалізованими. Міжнародною спільнотою робляться кроки для об'єднання зусиль всіх держав на боротьбу з усіма видами гендерного насильства та за припинення дискримінації людини за статевою ознакою.

Література:

1. Баллаева Е. А. Гендерная экспертиза законодательства Р.Ф.: репродуктивные права женщин в России. – М.: МЦГИ, 1998. – 198 с.
2. Болотіна Н. Б. Гендерний розвиток і соціальне право України: концептуальні засади // Рівність жінок і чоловіків в Україні: правові аспекти: Матер. Між нар. наук.-практ. конференції. – К., 2000. - 215 с.
3. Гендерная экспертиза российского законодательства / Отв. ред. Л.Н. Завадская. – М.: Изд-во БЕК, 2001. – 310 с.
4. Комарова А.І. Проблема “Жінки України” в концепції людського розвитку: методологічний аспект // Орієнтир Уряду України. – К., 1995. – Т.3.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОЗВ’ЯЗКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА І ДЕРЖАВИ

Шевчук Тетяна Федорівна

студентка юридичного факультету Тернопільського національного економічного університету

Стратегічною метою нашої держави є розбудова громадянського суспільства та демократизація всіх сфер суспільного життя. Про актуальність даної проблеми свідчить ряд питань, що постали перед нами сьогодні у процесі формування правової держави та громадянського суспільства. Зокрема, це те, що сама держава дедалі більшою мірою усвідомлює негативні наслідки, спричинені відсутністю такого дійового партнера у здійсненні демократичних, політичних та економічних перетворень, яким може стати громадянське суспільство. Не менш вагомим питанням є нерозвиненість інструментів самоорганізації в суспільстві: недостатність законодавчої бази, виваженої політики та розуміння.

Метою даного дослідження є проблема побудови громадянського суспільства та його взаємовідносини з державою.

Вагомим внеском є наукові доробки таких дослідників як: В. Авер’янова, В. Андрейцева, Є. Головаха, М. Кравчука, М. Михальченка, В. Погорілка, П. Рабіновича, В. Селіванова, О. Скрипнюка, В. Тація, Ю. Шемшученка, В. Шаповала та ін.

Громадянське суспільство за своєю сутністю є насамперед суспільством вільно мислячих та вільно діючих громадян. Тому перспективи розвитку громадянського суспільства в Україні залежатимуть насамперед від змін у свідомості населення [3,20].

Громадяни повинні самі прагнути брати участь у вирішенні найважливіших питань держави, вони наділені правом об'єднуватись в громадські об'єднання, задля досягнення спільної мети. Саме громадські організації можуть стати рушійною силою прогресивних змін в суспільстві.

Конституція України (ст.36) гарантує свободу створення об'єднань громадян. Це право означає безперешкодну можливість громадян об'єднуватись на основі єдності інтересів у політичні партії і громадські організації для спільної реалізації своїх прав і свобод. Свобода об'єднання означає, зокрема, правову і фактичну можливість добровільно без примусу чи попереднього дозволу утворювати об'єднання громадян або вступати до них. Держава покликана сприяти розвитку політичної та громадської активності, творчої ініціативи громадян, створювати рівні умови для діяльності їх об'єднань [2,194].

Доцільно виділити такі актуальні завдання, що постали сьогодні перед державою і суспільством: формування суб'єктів громадянського суспільства, які були б здатні взяти на себе часткове виконання функцій держави; формування правової та громадянської культури населення [3,19].

Розбудова громадянського суспільства є однією із суттєвих умов вступу України до Європейського Союзу.

Перспективи входження України у європейський простір зобов'язують визнавати права людини провідним ціннісним орієнтиром у розбудові українського громадянського суспільства. Вони виступають системоутворюючою складовою такого суспільства та правової держави [4,18].

Сформувався три підходи до співвідношення громадянського суспільства і держави: держава і громадянське суспільство - збіжні соціальні системи; держава і громадянське суспільство - різні соціальні системи, первинною (провідною) є держава, що контролює громадянське суспільство; держава і громадянське суспільство - різні соціальні системи, держава виконує службову (підпорядковану) роль щодо громадянського суспільства.

Сучасна концепція громадянського суспільства виходить із того, що його передумовою є соціальна правова держава. Діалектика взаємовідносин громадянського суспільства і держави є складною і суперечливою, оскільки між ними відбувається своєрідний поділ організаційно-управлінської праці. Держава не може розвиватися без вільного розвитку громадянського суспільства, яке контролює дії політичної влади. Держава і суспільство існують у вигляді суперечливої безупинної взаємодії і взаємовпливу, характер і спрямованість яких

значною мірою залежить від рівня розвиненості громадянського суспільства і його інститутів.

Для сучасного українського суспільства вкрай необхідним є адекватне врахування уроків минулого. А досвід минулого свідчить, що будувати громадянське суспільство без участі держави є справою безперспективною. Держава має виступити "співтворцем" громадянського суспільства.

Однією із функцій громадянського суспільства є його функція контролю над іншими інститутами державної влади. Держава, дійсно, поступово передає громадянському суспільству частину своїх повноважень. Проте поглинання держави при цьому не має відбуватися. Передаючи свої функції, держава також перекладає на громадські структури частину своєї відповідальності, робить громадянське суспільство більш відповідальним і збільшує свій вплив на нього, певною мірою також перетворюючись на контролера його діяльності [3,21].

Процес побудови громадянського суспільства є доволі складним та суперечливим. У цьому контексті можна виділити такі головні позиції: по-перше: суспільство може дійсно стати громадянським, якщо воно набуде самостійності, матиме свій власний ґрунт та буде пройняте духом свободи. У нас в Україні процес формування громадянського суспільства лише розпочинається; по-друге: перед владою стоїть завдання - формувати державу як максимально сприятливий інститут для розвитку громадянського суспільства. Потрібні дійсно партнерські стосунки між державою та суспільством. Для України та її громадян настав час дійсно великих змін та можливостей і таке співробітництво - між владою та суспільством - може стати дуже продуктивним, воно потрібне нашій державі; по-третє: наша сучасність, насичена динамічними подіями, потребує відповідальних дій та вдалих рішень, а також - залучення нових людей, ініціатив, кадрів та нових технологій. І тому для нашої країни вкрай необхідною є інтелектуальна мобілізація, потрібні ефективні моделі співробітництва державних і громадянських інституцій.

Отже, можна зазначити, що громадянське суспільство в Україні знаходиться в стадії активного становлення. Іде процес його формування, утворення окремих елементів, налагодження взаємодії між ними. І цей процес буде тривалим і нелегким. А швидкість, повнота й глибина цього процесу залежать від цілого ряду чинників. Передусім йдеться про позицію держави, готовність влади поділитися своїми повноваженнями з суспільством, із тими елементами громадянського суспільства, які щойно з'являються.

Література:

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - №30. – С.141.
2. Конституція України: Науково-практичний коментар / В. Б .Авер'янов, О. В. Батанов, Ю. В. Баулін та ін.; Ред. кол. В. Я. Тацій, Ю. П. Битяк, Ю. М. Грошевой та ін. - Харків: Видавництво «Право»; К.: Концерн «Видавничий дім»Ін Юре», 2003. – 808с.
3. О. Кресін. Громадянське суспільство і держава: шлях до порозуміння і співпраці. // Право України – 2004.- №3. С.18-21.
4. Л. Кравченко. М. Цимбалюк. Розбудова українського громадянського суспільства: крізь призму бачення окремих проблем. // Право України – 2003.- №10. С.17-20.

**THE TRENDS OF CIVIL SOCIETY DEVELOPMENT IN MODERN
UKRAINE
(ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У
СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ)**

*Гулевська Анастасія Володимирівна, Караїчева Анна Віталіївна
Луганський державний університет внутрішніх справ*

The problem of civil society establishment at the postsoviet times is one of the most actual ones, and is paid much attention by literature in relation to the formation of legal state system of the CIS countries, taking into consideration the positive experience of constitutional and legal regulation of social relations.

The Ukrainian state and society are on the transformation stage of their development. The process of civil society formation has been started in Ukraine. This formation takes place within the general civilized rules and tendencies in Ukraine as well as in other states of the CIS, taking into consideration the religious peculiarities and history development.

The establishment and development of civil society in Ukraine are difficult and ambiguous.

We can distinguish some definite trends:

1. Main direction of civil society development takes its origins in the West-European civilization from the progressive evolution to the standards of European democracy.

2. Differentiation between private and public spheres of social life activities.

3. Establishing of the effective mechanism of civil right realization of participating in the voluntary unions.

4. The reformation of the Ukrainian civil society is influenced both by the Western and European development models, and by its own positive and negative experiences resulting from its traditions, culture, mentality, level of legal culture and citizens legal awareness.

5. The state increases the citizens control: an establishment of identification codes for taxpayers, usage of unpopular methods in view of terrorism and fight against drug dealing and so on)

6. The civil society makes a profound impact on the state by means of thrusting of the state institutionalization of new values and norms, the necessity of numerous prohibitions and limits introduction of ecological character)

7. The collaboration of the state and civil society.

Thus, we come to conclusion that the civil society of Ukraine develops actively, although there are some difficulties in the process of its establishment.

The reformation of the Ukrainian civil society allows the society to become more stable in its development, to create opportunities for a person's development, defense of its rights and freedoms. Therefore, Ukraine must pass the long and hard way of the formation of its civil society and the respective democratic, legal, and social state.

Література:

Вісник Академії правових наук.-2003.-№1 с.34-44

Вісник Академії правових наук України. - 2004.-№3 – с.43-53.

Вісник ЗЮІ. – 1999. - №4 (9) – с.307-314

Право України. – 2003 - №10. – с.17-21

THE FORMATION OF CIVIL SOCIETY IN UKRAINE THROUGH CIVIC EDUCATION

Маланчук Вікторія Миколаївна

студентка юридичного факультету Луганського державного університету внутрішніх справ

We live in Ukraine, one of the largest countries of Eastern Europe. It has its own territory, government and national symbols. The government of Ukraine underwent rapid change in the early 1990s. The independence of Ukraine was proclaimed on the 24 - th of August, 1991. Its sovereignty is now recognized by all the countries of the world. Ukraine has its own Constitution and currency. The Constitution is the main law of each country. Each state enters into the Constitution the principles, according to which it lives. The Constitution of Ukraine confirmed the main principles of our state, the rights, freedoms and duties of every citizen. That's why the Constitution is an integral part of the life of each state.

There is no denying the fact that not so long ago Ukraine had very weak connections with other countries in the world. But at present the situation has changed for the better. As now Ukraine is a sovereign state it establishes new relations with the countries throughout the world.

Recently a great number of various joint projects have appeared in Ukraine. One of such projects is Civic Education. There are many sources of civic education in our society, such as families, the mass media, business and professional associations, labour unions, community organizations, religious institutions. Schools, however, have a special and historic responsibility for the

development of citizenship. If the society and its schools fail in their civic mission, then the constitutional democracy will be at risk.

The major aim of civic education in Ukraine is to prepare its students for a productive and meaningful life as citizens in state, national settings. Civic education is based on the democratic idea that active citizenship in the form of political participation is essential to the health and well-being of both the person and the polity.

The civic knowledge component is embodied in five fundamental questions:

1. What are civic life, politics and government?
2. What are the foundations of the Ukrainian political system?
3. How does the government established by the Constitution embody the purposes, values and principles of Ukrainian democracy?
4. What is the relationship of Ukraine to other nations and world affairs?
5. What are the roles of citizens in Ukrainian democracy?

We suppose the maintenance and improvement of Ukrainian constitutional democracy is dependent upon the informed, effective, and responsible participation of its citizens.

Civic education in a constitutional democracy is the preparation of citizens to fulfill their responsibilities to sustain and enhance self-government. Democratic self-government in Ukraine requires citizens to participate in the affairs of their communities and state. To participate effectively, citizens need intellectual and participatory skills, as well as knowledge about their government and society.

Our country, its system and its liberties are not a perpetual-motion machine that can run indefinitely without the attention of the people. The continued success of the constitutional democracy depends, in large measure, on the education of our young citizens. It is also necessary for young people to show an understanding not only of the government but also of the working of civil society through which a free people express their civic concerns.

Civic education is important to civil society. We suppose students' understanding of civic life, politics and government should increase both in scope and depth as they progress through the elementary, middle and high school years. In addition, their command of essential intellectual and participatory skills should continue to develop as they move toward the assumption of the full rights and responsibilities of citizenship.

Citizens should understand the basic civic values that are the foundation of Ukrainian constitutional democracy:

- examine what it means to be a good citizen;
- identify and describe the rules and responsibilities students have;
- examine the basic principles of the Declaration of Independence and the Constitution of Ukraine;

- understand that effective, informed citizenship is a duty of each citizen;
- explore how citizens influence public policy;
- evaluate and defend position on what the fundamental values and principles of our life are;
- participate in society activities.

A good citizen has a responsibility to work to improve his or her society. Every citizen should realize how important his rights are to him, how satisfied he is with his life. Citizens should understand that through their involvement in civic life and in nongovernmental organizations they can help to improve the quality of life in their neighborhoods, communities and nation. They also should understand that if they want their voices to be heard, they must become active participants in the political process.

Література:

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – Х.: ООО «Одиссей», 2005. – 48 с.
2. Скакун О.Ф. Теорія государства и права (энциклопедический курс): ученик. – Харьков: Эспада, 2005. – 840 с.
3. Фрицький О.Ф. Конституційне право України: Підручник. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 536 с.
4. Чиркин В.Е. Конституционное право зарубежных стран: Ученик. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Юристъ, 2005. – 669 с.
5. Walter C. Parker. Teaching Democracy. – N. Y.: Teachers College Press, 2002. – p. 191.

**УМОВИ ОХОРОНИ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ, ЯК ЕЛЕМЕНТ
КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНІВ,
ПОВ'ЯЗАНИХ З ЇЇ ВИКРАДЕННЯМ**

Вельможний Сергій Анатолійович

*ад'юнкт кафедри криміналістики Луганського державного університету
внутрішніх справ*

Економіка будь-якої країни в значній мірі залежить від функціонування такої галузі, як електроенергетика. Рівень енерговиробництва та енергоспоживання є одним із визначальних критеріїв оцінки індустріального та економічного розвитку держави. Однак щорічне зростання обсягів викрадення електроенергії промисловими та побутовими споживачами завдає велику шкоду як енергопостачальним підприємствам України, так і державі в цілому. Так, за 2004-2006 роки в державі викрадено 948 мільйонів кіловат-годин електроенергії на суму 203 мільйона гривень [1], а також приблизно 800 млн. кілокалорій теплової енергії на суму 908 мільйонів гривень [2].

Правоохоронні органи разом з енергопостачальними підприємствами ведуть боротьбу з викраденнями електричної енергії шляхом її самовільного використання. Однак, при порушенні кримінальних справ за ознаками складу злочину, передбаченого ст. 188¹ КК України, і в подальшому розслідуванні слідчі ОВС стикаються зі специфічністю способів скоєння таких злочинів, відносно новизною статті Кримінального кодексу України, що передбачає відповідальність за цей злочин, а також особливими умовами охорони електричної енергії, які деякі вчені відносять до криміналістичної характеристики злочинів.

Попри дискусії щодо кількісного і якісного складу елементів криміналістичної характеристики злочинів вчені-криміналісти, серед яких І.С. Андрєєв, В.П. Бахін, В.Г. Гончаренко, І.В. Гора, Г.І. Грамовіч, Г.О. Кушнір, В.О. Подпалій, М.І. Порубов, П.В. Цимбал, вказують на предмет злочинного посягання та умови його охорони, як на елемент криміналістичної характеристики [3, 180; 4, 246; 5, 7]. Але є й інші зважені позиції. Так, Є.Д. Лук'янчиков заперечує на розгляді у криміналістичній характеристиці умов охорони предмета злочинного посягання, які "безпосередньо не відносяться до злочину, хоча і впливають на організацію роботи з його розслідування"[6, 188].

Виходячи з загального поняття "характеристики чого-небудь", уявляється правильною позиція Є.Д. Лук'яничова, але разом з тим

вважаємо, що умови охорони електричної енергії від протиправних посягань мають важливе значення для кваліфікації. До того ж досліджувані злочини близькі до злочинів у сфері господарської діяльності, в яких необхідно додатково розглядати: характеристику суспільних відносин, на які роблять замах злочинці, їх правову регламентацію та особливості виробничих процесів [7, 92; 8, 89]. З огляду на це, вважаємо за необхідне викласти умови охорони електричної енергії.

Правові, економічні та організаційні засади діяльності в електроенергетиці, відносини, пов'язані з виробництвом, передачею, постачанням і використанням енергії, забезпеченням енергетичної безпеки України, конкуренцією та захистом прав споживачів і працівників галузі регламентуються:

1) Законом України “Про електроенергетику” №575/97 від 16.10.1997 року [9];

2) Указом Президента України № 335/98 від 21.04.1998 “Про заходи щодо забезпечення діяльності Національної комісії регулювання електроенергетики України”, яка спрямовує свою діяльність на вирішення таких завдань: участь у формуванні та забезпеченні реалізації єдиної державної політики щодо розвитку і функціонування оптового ринку електроенергії; державне регулювання діяльності суб'єктів природних монополій в електроенергетиці; сприяння конкуренції у сфері виробництва електричної енергії, постачання електричної енергії; забезпечення проведення цінової і тарифної політики в електроенергетиці; захист прав споживачів електричної енергії; розроблення і затвердження правил користування електричною енергією; і так далі.

3) Постановою Кабінету Міністрів України №1357 від 26.07.1999 року “Про затвердження Правил користування електричною енергією для населення” регулюються відносини між громадянами - споживачами електричної енергії та енергопостачальниками.

4) Постановами Національної комісії регулювання електроенергетики України №928 від 22.08.2002 “Про затвердження Правил користування електричною енергією” визначаються взаємовідносини споживачів електричної енергії, постачальників електричної енергії та електропередавальних організацій; № 1416 від 22.11.1999 “Про затвердження Методики обчислення розміру відшкодування збитків, завданих електропостачальнику внаслідок порушення споживачем Правил користування електричною енергією для населення” - у випадку виявлення порушень, в частині: безоблікового споживання електричної енергії без дозволу енергопостачальника, самовільного підключення до мереж енергопостачальника; пошкодження приладу обліку, зриву пломби та дій споживача, які призводять до заниження показів приладу обліку.

Діючими Правилами встановлюється, що споживання електроенергії повинно здійснюватись на підставі договору про користування електричною енергією між постачальником і споживачем. Цей договір, який розробляється постачальником на підставі типового договору, представленого в Правилах, повинен врегульовувати всі відносини між суб'єктами господарювання. Необхідно зазначити, що раніше в Україні електропостачання побутових споживачів забезпечувалось без укладання договорів. Тому енергопостачальні компанії повинні такі договори укладати з усіма споживачами, які розташовані на території, що закріплена за ними для постачання електричної енергії.

В Правилах розроблено порядок устанавлення та експлуатації приладів обліку електричної енергії. Прилади обліку мають бути придбані, встановлені і підключені постачальником. Усі витрати, пов'язані з виконанням цих робіт на нових будівлях має нести забудовник, а якщо є організація, яка здійснює розподіл обліку, то ці роботи виконує ця організація. Таким чином, Правила передбачають, що засоби обліку електроенергії повинні бути власністю постачальника.

Правила встановлюють, що збереження приладів обліку на об'єктах споживача та пломб на них забезпечує споживач і несе за це відповідальність, а в багатоквартирних будинках, де лічильники встановлені на сходових клітках - власник будинку. Згадані норми Правил повинні бути оформлені договорами, що забезпечить відповідальність сторін за збереження і працездатність приладів обліку електроенергії. Правила зобов'язують споживача в разі виявлення пошкодження лічильника, зриву пломби або іншої несправності в роботі (розбите скло, проколи, тріщини в корпусі та інше) негайно повідомити про це постачальника. Енергопостачальна компанія організовує експертизу приладу обліку, яка встановлює причину пошкодження і винних у цьому суб'єктів, що оформлюється актом.

Правила встановлюють порядок розрахунків за спожитої електричної енергії, умови припинення постачання електричної енергії, права та обов'язки постачальника та споживача, їх взаємну відповідальність.

5) Ст. 103¹ КоАП України і ст. 188¹ КК України, якими передбачені відповідно адміністративна і кримінальна відповідальності за викрадення електричної енергії шляхом її самовільного використання.

Розкрадання електричної енергії, яке відбувається з різних причин (недостатній рівень заробітної платні, пенсій, затримки з їх виплатою, а також крадіжки електричної енергії), є однією з складових і однією з основних причин росту втрат електроенергії в електричних мережах. У деяких енергопостачальних компаніях вони досягають 40% від їх сумарного значення [10]. Розкрадання електроенергії - це прямі фінансові втрати електропостачальної організації, які не дозволяють їй

розрахуватись з енергоринком, а той, в свою чергу, не може сплатити за вироблену на електростанціях електроенергію. Електростанції не можуть сплатити за енергоносії, що створює кризу неплатежів в енергетичній галузі країни в цілому.

Підсумовуючи наведене, відзначимо, що ознайомлення слідчих з умовами охорони електричної енергії при розслідуванні злочинів, пов'язаних з її викраденням шляхом самовільного використання дозволить уникнути окремих слідчих помилок, безсумнівно, сприятиме покращенню діяльності органів досудового слідства у боротьбі з вказаними злочинами.

Література:

1. Лист Національної комісії регулювання електроенергетики України №3512 від 28.12.2006 року.
2. Аналітичні матеріали Міністерства палива та енергетики України від 17.01.2007 року.
3. Андреев И.С., Грамович Г.И., Порубов Н.И. Криминалистика: Учеб. пособие / Под ред. Н.И. Порубова. – Мн.: Выш. шк., 1997. – С.180;
4. Бахін В.П., Гора І.В., Цимбал П.В. Криміналістика: Курс лекцій (ч.1). - Ірпінь: Академія ДПС України, 2002. – С. 246;
5. Гончаренко В.И, Кушнір Г.А., Подпалый В.А. Понятие криминалистической характеристики преступлений // Криминалистика и судебная экспертиза. –1986. - Вып. 33. – С. 7.
6. Лукьянчиков Е.Д. О соотношении криминалистической и оперативно-тактической характеристик преступления // Вісник ЛАВС МВС імені 10-річчя незалежності України: Науково-практичний журнал. Луганськ: РВВ ЛАВС. - 2003. - № 2. – С. 188.
7. Образцов В.А. Криминалистика: Курс лекцій. - М., 1996. – С.386-387; Танасевич В.Г. Теоретические основы методики расследования преступлений // Сов. государство и право. – 1977. - №6. – С. 92.
8. Хрипченко А.В. Криміналістична характеристика злочинів – засіб пошуково-пізнавальної діяльності при розслідуванні злочинів // Вісник ЛАВС МВС імені 10-річчя незалежності України: Науково-практичний журнал. Луганськ: РВВ ЛАВС. - 2003. - № 3. – С. 89.
9. Закон України “Про електроенергетику” від 16.10.1997 року № 575/97 // Відомості Верховної Ради. – 1998. - № 1. - ст.1.
10. Посібник для працівників енергопостачальних компаній і енергонагляду щодо роботи зі споживачами електроенергії та запобігання крадіжкам електроенергії / Під ред. Ю.А. Андрійчука, Г.М. Картенка. – К.: Видавництво «КВІЦ», 2003. – С. 7.

НЕКОТОРЫЕ ПРОБЛЕМЫ РАССЛЕДОВАНИЯ КОМПЬЮТЕРНЫХ ПРЕСТУПЛЕНИЙ

Журба Андрей Иванович

адъюнкт кафедры уголовного процесса Донецкого юридического института

В ходе расследования уголовного дела, субъект доказывания определяет и индивидуализирует предмет доказывания применительно к обстоятельствам конкретного преступления. Оценка доказательств, наполнение обстоятельств, подлежащих установлению, а равно и решения, в том числе, о виновности лица принимается на основании внутреннего убеждения следователя, прокурора, судьи. Субъект, принимающий решение по уголовному делу, должен четко представлять картину происшедшего деяния и соответственно давать правильную оценку абсолютно всем элементам, связанных с расследуемым преступлением. В литературе неоднократно отмечалось, что субъекты, которые принимают участие в досудебном следствии, должны глубоко владеть всей совокупностью знаний, интуицией и большим практическим опытом [1, с.8]. Компьютерные преступления, как новый вид негативных последствий, появившийся на фоне развития информационной сферы, породил свои особенности в области оценки доказательств, принятия решений по уголовным делам. В настоящее время насчитывается множество аспектов, подлежащих исследованию применительно к данной сфере. Значительный вклад в ее развитие внесли такие ученые, как П.Д. Биленчук, В.Б. Вехов, В.Д. Гавловский, В.О. Голубев, В.Ю. Захарченко, М.А. Зубань, Д.А. Илюшин, В.Е. Козлов, В.И. Лазуренко, А.В. Олифирова, В.В. Попов, С.Н. Рогозин, В.С. Цимбалюк, Н.Г. Шурухнов и др. Изучая компьютерную преступность, ученые неоднократно замечали необходимость использования специальных познаний следователем, органом дознания в ходе расследования уголовных дел. Соответственно целью данной статьи будет рассмотрение возможности существования внутреннего убеждения применительно к расследованию компьютерных преступлений.

Безусловно, что по уголовным делам данной категории, практически все обстоятельства перенесены в область электронного пространства и для их полного осознания необходимо понимать сущность последнего и его взаимодействие с окружающими элементами технического мира. Это требование, с целью избежания ошибок, должно предъявляться к органу дознания, следователю, прокурору и судье. Суд, полагаясь на знания, логику и последовательность решений органов расследования или экспертов и не основываясь на внутреннем убеждении, не имея

возможности правильно понять и оценить доказательства, может принять решение, содержащее судебную ошибку даже при участии в деле специалиста, обладающего специальными познаниями.

Не подлежит сомнению то, что внутреннее убеждение должно быть основано на фактических данных: это не подозрение, не догадка, не интуиция, а твердое убеждение, что именно подсудимый совершил данное преступление [2, с.139]. Ученый Б.Романюк в своей работе пишет, что если следователь не может исследовать материальных следов преступления и делать выводы, не может произойти и сам процесс его познания и установления объективной истины в деле [3, с.138]. Применительно к уголовным делам в сфере компьютерных преступлений, необходимо отметить, что если следователь не исследовал или недопонимает какие либо стороны доказательств по делу, то соответственно возникает сомнение по поводу убежденности следователя в своих решениях, если таковые были приняты. Значительно усугубляет положение общая организация работы органов расследования, а именно существование показателей раскрываемости, направления уголовных дел в суд, отсутствие независимости следователя и т.п. На наш взгляд, это имеет место и при проведении судебной экспертизы по уголовным делам в сфере компьютерных преступлений. Безусловно, интерпретированную экспертом информацию понять и оценить значительно легче, чем изначально полученную. Но, в отличие от остальных категорий преступлений, где экспертами может исследоваться отдельный компонент, компьютерные требуют исследования в значительно большем объеме, вследствие отражения практически всего происшедшего в электронной сфере. Кроме того, ученые отмечали, что невозможно понять природу истины, устанавливаемой в процессе доказывания, рассматривая ее только как «голый результат», готовое знание в отрыве от способа его получения [4, с.38]. Такие действия по оценке доказательств, требуют от органа расследования иногда и наличия специфических, возможно и не совсем глубоких познаний. Необходимость их наличия, проявляется особенно на стадии возбуждения уголовного дела. В литературе применимо к компьютерным преступлениям указывается, что, как и при использовании любой техники, в компьютерах возможны отказы, сбои в работе, непреднамеренные ошибки работающего с компьютером человека при профилактике, техническом обслуживании, ремонте компьютерной системы или сети, использовании и хранении машинных носителей информации и т. п. [5, с.117] Поэтому до вынесения постановления о возбуждении уголовного дела, важно исключить любые сбои в компьютерной системе и тем самым перспективно установить наличие самого состава, события преступления. Необходимость более высокого качественного уровня, чем при расследовании уголовного дела

обусловлена тем, что в указанной стадии уголовного процесса компьютерная система, понесшая вмешательство, может быть мало изучена со стороны технических специалистов, чем при дальнейшем расследовании.

Необходимо отметить и особенности общеизвестных фактов в области компьютерных преступлений, носящих также технический отпечаток и напрямую взаимодействующих с познаниями лица, производящего расследование по уголовному делу. Ученные отмечают, что как средства доказывания, общеизвестные факты должны быть известны не только лицам, производящим доказывание, но и другим участникам уголовного процесса [6, с.48]. Так, в одном из приговоров, вынесенных судом Российской Федерации, указано, что подсудимый создал программу для ЭВМ `sendsms.pl`, то есть написал последовательность логических команд, с дальнейшим преобразованием их в машинный язык ЭВМ, предназначенную для копирования компьютерной информации с одного машинного носителя на другие. Суд указал на дальнейшее преобразование в машинный язык ЭВМ, однако не учел общеизвестный факт, что указанный язык является интерпретируемым, т.е. не требует специальной стадии компиляции, в ходе которой исходный текст преобразуется в последовательность машинных команд. Компиляция в данном языке происходит в ходе каждого запуска. Указанный пример возможно и не повлечет за собой необоснованность и отмену приговора, однако ярко подчеркивает факт того, что суд не владел необходимыми познаниями.

Из этого так же следует, что следователь, орган дознания, прокурор и судья, в производстве которых находится уголовное дело, должны обладать необходимым уровнем познаний, в целях полного, объективного и всестороннего расследования уголовного дела. Для избежания ошибок, на наш взгляд требуется создание специальных линий направленности не только со стороны органов дознания, следствия, но и прокуратуры, суда, что предполагает соответственно дальнейшее теоретическое и практическое развитие.

Литература:

1. Романюк Б.В. Сучасні теоретичні та правові проблеми використання спеціальних знань у досудовому слідстві: Монографія. – К.: НАВСУ, 2002. – 196 с.
2. Басков В.И. Прокурор в суде первой инстанции. – М.: Юридическая литература, 1968. – 200 с.
3. Романюк Б. Використання спеціальних знань слідчим на стадії досудового слідства/ /Право України. – 2002 . – №3. – С. 137–142.
4. Зайцева С., Пономаренков В., Громов Н. Понятие и система

принципов оценки доказательств // Российский следователь. – 1999 . – №4. – С. 37–42.

5. Иванов А., Силантьев Д. Предварительная проверка сообщений о неправомерном доступе к компьютерной информации // Уголовное право. – 2003 . – №4. – С. 117–119.

6. Левченко О.В. Общеизвестные факты как средства уголовно–процессуального доказывания / /Государство и право. – 2002 . – №8. – С. 47–54.

УГОЛОВНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ЗА ВОСПРЕпятСТВОВАНИЕ ОСУЩЕСТВЛЕНИЮ ИЗБИРАТЕЛЬНОГО ПРАВА КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ФОРМИРОВАНИЯ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА В УКРАИНЕ

Приходько Андрей Викторович

*слушатель магистратуры Луганського государственного университета
внутренних дел*

Формирование украинского гражданского общества происходит в рамках институционализации демократических ценностей, предметно представленных системой прав и свобод человека. В целом, мировой и отечественный опыт свидетельствует, что успешное развитие общества и государства зависит от полноты реализации прав и свобод каждого из его граждан [1, с. 22].

Процесс формирования гражданского общества в Украине является сложным и противоречивым явлением, он непосредственно связан с глубинными изменениями в общественных и политико-правовых институтах [2, с. 23], в частности тех, которые призваны обеспечить законность в избирательном процессе.

В связи с этим, очевиден вывод о том, что условие формирования и укрепления гражданского общества – это опора в государственном и общественном строительстве на общепризнанные демократические правовые принципы и институты [1, с. 23], в том числе и избирательного права.

Значение статьи 157 Уголовного кодекса Украины для формирования гражданского общества трудно переоценить. Оно заключается в том, что охраняя такие формы осуществления непосредственной демократии как выборы, референдум, которые основываются на единой цели – осуществление народного волеизъявления, [3, с. 129] а также на таких принципах как равное, общее, прямое, свободное избирательное право, она, вместе с тем обеспечивает

охрану и таких характеристик субъекта гражданского общества как идеологическую и политическую свободу, то есть возможность быть членом политической партии или объединения, в том числе и оппозиционного по отношению к существующей государственной власти, право участвовать или не участвовать в выборе государственной власти и местного самоуправления, защищает его от прямого вмешательства и произвольных ограничений [4, с. 99-100].

Таким образом, наличие в уголовном кодексе указанной нормы является составляющей в обеспечении охраны правового статуса личности, что имеет позитивное влияние на формирование гражданского общества.

В отечественной науке уголовного права проблемам уголовной ответственности за воспрепятствование осуществлению избирательного права не было уделено достаточного внимания, поэтому актуальным видится повышение интереса ученых к данной проблематике, разработка которой, к тому же, согласно Приказа Министерства внутренних дел Украины № 755 от 5 июля 2004 г. «Об утверждении приоритетных направлений научных и диссертационных исследований, которые требуют первоочередной разработки и внедрения в практическую деятельность органов внутренних дел, на период 2004-2009 годов» отнесена к приоритетным направлениям. Все это должно способствовать построению демократического, правового государства с развитым гражданским обществом.

Данная норма, предусматривающая ответственность за воспрепятствование осуществлению избирательного права, а также права участвовать в референдуме, работе уполномоченных органов и лиц, охраняет политическую свободу, а вместе с тем и основные принципы демократии, которые, в частности и благодаря ей, не являются лишь абстрактными категориями.

Не ставя перед собой цель в данной работе рассмотреть все существующие точки зрения относительно преимуществ и недостатков действующей редакции ст. 157 УК Украины и пути их разрешения, я лишь отмечаю те, которые, по моему мнению, наиболее значимы и в связи с этим оказывают наибольшее влияние на практику ее применения.

Исследованию проблем обеспечения правовой охраны избирательных прав граждан уделяли внимание такие ученые, как П. П. Андрушко, С. Я. Лихова, Л. П. Медина, М. И. Мельник, Н. О. Мягков, О. М. Готин и др.

Характеризуя норму, необходимо отметить, что расположение предусмотренных законодателем форм совершения данного преступления в пределах одной нормы, неточности относительно родового объекта преступления, специального субъекта, существование оценочных

категорій, конкуренція статей 157 і 160 УК України і др. негативно сказується на ефективності норми, створюючи порой абсурдні ситуації, а також труднощі в її застосуванні і вимагає відповідних перетворень.

Слід сказати, що Уголовний кодекс України забезпечує захист виборчих прав від найбільш небезпечних порушень, до яких, безсумнівно, належать насильственні прояви в ході виборчого процесу, спроби впливати на вибори, формування думки громадян в процесі здійснення безпосередньої демократії шляхом підкупу, обману, примусу, а також іншим способом, але, через брак недоліків розглянутої кримінально-правової норми, виборчі права громадян не можна вважати належним чином захищеними. Процес її вдосконалення, як ми бачимо, ще не завершено і вимагає багато кропітливої роботи, результатом якої повинно стати створення умов для взаємодії в межах права вільних громадян і їх вільного розвитку, еволюції громадянського суспільства.

Література:

1. Барінов П. П. Тенденції і перспективи правового розвитку громадянського суспільства в Росії // Філософія права. – 2006. – № 1. – С. 22-26.
2. Скрипнюк О. Сучасна вітчизняна правознавча наука: теоретико-методологічні проблеми розвитку демократичної, правової, соціальної держави і громадянського суспільства України // Вісник Академії правових наук України. – 2003. – № 4 (35). – С. 13-26.
3. Мягков М. О. Перешкоди здійсненню виборчого права як склад злочину // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ. – 2006 – № 3. – С. 128-138.
4. Скакун О. Ф. Теорія держави і права (енциклопедический курс): Учебник. – Харків: Еспада, 2005. – 840 с.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ОСІБ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ

Селезнякова Лілія Василівна

*ад'юнкту кафедри теорії кримінального процесу та судопроцесу
Київського національного університету внутрішніх справ*

Історія кримінального процесу України свідчить про низку проблем та питань, що є актуальними в наш час і які закономірно викликають зацікавленість як серед науковців, так і серед практиків сфери

кримінальної юстиції. Серед них цілком обгрунтовано потрібно виділити проблему гарантій прав і законних інтересів учасників досудового слідства, яка набуває зараз особливого значення через реформування кримінально-процесуального законодавства. У цих умовах стає особливо актуальним посилення захисту конституційних прав осіб, одним з яких є принцип недоторканності житла та іншого володіння особи.

Забезпечення прав та законних інтересів осіб під час досудового слідства було предметом дослідження С.А. Альперта, Ю.М. Грошового, О.В. Горбачова, В.М. Хотинця, Д.В. Філіна, М.І. Бажанова, Н.В. Сібільова, Т.М. Мірошніченко, Ю.В. Хоматова, В.Т. Нора, М.М. Михеєнка, проте праці згаданих авторів були написані переважно з урахуванням положень законодавства радянського (соціалістичного) періоду і не відповідали діючим міжнародним документам та іншим нормативним актам. Крім того, досліджувались лише окремі питання проблеми недоторканності житла та іншого володіння особи.

Відповідно до ст. 30 Конституції України (1996 р.) «кожному гарантується недоторканність житла. Не допускається проникнення до житла чи іншого володіння особи, проведення в них огляду або обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду». Відповідно до ст. 31 Конституції «кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції» [1, с. 10].

Стаття 177 КПК України визначає правові підстави для проведення обшуку та порядок надання згоди на його проведення. «Обшук проводиться в тих випадках, коли є достатні підстави вважати, що знаряддя злочину, речі і цінності, здобуті злочинним шляхом, а також інші предмети і документи, які мають значення для встановлення істини в справі, чи забезпечення цивільного позову, знаходяться в певному приміщенні або місці чи в якої-небудь особи. Обшук проводиться також в тому випадку, коли є достатні дані про те, що в певному приміщенні або місці знаходяться розшукувані особи, а також трупи чи тварини» [2, с. 415-416].

Обшук – це розповсюджена слідча дія, яка полягає в примусовому дослідженні приміщень, місцевості, інших об'єктів, осіб. В залежності від умов проведення, особливостей планування, специфіки, розрізняють обшуки: в приміщеннях, помешканнях; в приміщеннях, що займають дипломатичні представництва; на відкритій місцевості; повторний; терміновий; транспортних засобів пересування; особистий обшук.

Примусовий характер пошукових дій та неминуче з цим вторгнення в сферу особистих інтересів обшукуваного, а в окремих випадках і інших осіб, складає одну з найбільш характерних рис даної слідчої дії. Ось чому проведення обшуку повинно суворо відповідати вимогам кримінально - процесуальних норм. Обшук має бути законним. Рішення про проведення

обшуку слідчий чи суддя оформлює у вигляді постанови, яка є правовою підставою для проведення обшуку. У постанові зазначають прізвище, ім'я та по-батькові особи, у якої потрібно провести обшук, юридичну адресу житла чи іншого володіння особи.

Відповідно до ст. 183 КПК «перед обшуком або виїмкою слідчий пред'являє постанову особам, що займають приміщення або представникові підприємства, установи чи організації, де проводиться обшук або виїмка, пропонує видати зазначені в постанові предмети або документи, а також вказати місце де переховується злочинець. У разі відмови виконати його вимоги, слідчий проводить обшук або виїмку в примусовому порядку» [2, с. 421-422].

Важливе правило проведення обшуку – це проведення його несподівано. Позитивні наслідки також можуть бути гарантовані, коли якнайменше коло осіб знає про проведення обшуку до його початку. Безперечно, що склад групи, яка проводить обшук, повинен бути ретельно підібраним та заздалегідь визначеним. Усі особи, які приймають участь у проведенні обшуку повинні бути висококваліфікованими, витриманими, тактовними, наполегливими та чесними. Усі ці якості дозволять отримати бажані наслідки, не уразивши при цьому особисті інтереси, честь та гідність особи, в якій проводять обшук. Потрібно врахувати, що при проведенні обшуку особи можуть намагатися звільнитися від доказів, викинути речі, цінності, знаряддя злочину, знищити їх. З метою запобігти цим діям усім членам слідчої групи потрібно бути уважними та зібраними. Нерідко особи, у яких проводиться обшук, розраховують викликати певні емоції у слідчого, у зв'язку з чим ховають речові докази у брудну білизну, ліжко дитини або хворого, дитячі речі та інші місця.

Відповідно до ст. 184 КПК особистий обшук може бути проведений у відсутності постанови у випадку затримання підозрюваного, взяття його під варту, а також коли у слідчого виникають достатні припущення, що особа на собі переховує речі або документи, які мають відношення до справи. Потрібно відзначити, що особистий обшук може бути проведений у присутності понятих та лише особою однієї статі, що і обшукуваний [2, с. 423-424].

Трапляється, що під час проведення обшуку слідчий може знайти особисту переписку, зіткнутися з обставинами інтимного життя обшукуваного. Тому Закон, охороняючи інтереси громадянина, відповідно до ст. 185 КПК поклав на слідчого обов'язок вжити заходи до того, щоб не були розголошені обставини особистого життя обшукуваного та інших осіб, які проживають або тимчасово перебувають у цьому приміщенні [2, с. 425].

Фіксація наслідків обшуку повинна відповідати вимогам ст. 188 КПК, яка визначає, що при проведенні обшуку або виїмки слідчий

складає протокол у двох примірниках з додержанням правил ст. 85 КПК. У протоколі зазначаються підстави для проведення обшуку, особа, у якої проведено обшук, дії слідчого, результати обшуку. Щодо кожного предмета, який підлягає вилученню, повинно бути зазначено, в якому саме місці, при яких обставинах він був виявлений. У деяких випадках при проведенні обшуку слідчий може виявити докази, які свідчать про скоєння обшукуваним іншого злочину, незареєстровану зброю, інші речі, які вилучені з громадського обігу. Відповідно, дані про це також мають бути вказані в протоколі. Бажано, щоб під час обшуку було проведено фотографування вилучених речових доказів та місць, де вони були знайдені. Фотографії повинні бути обов'язково оформлені належним чином в додатках до протоколу обшуку разом зі схемами. Обидва примірники, а також опис вилучених предметів підписують слідчий, особа, в якій проводився обшук, та запрошені особи, що були присутні. [2, с. 431-432].

Трапляються випадки, коли під час оформлення протоколу особа відмовляється від ознайомлення з ним або від підпису у протоколі. Слідчий повинен спокійно реагувати на таку поведінку та спробувати з'ясувати причини відмови. У тому випадку, коли особа категорично відмовляється від підпису, слідчий фіксує це в протоколі та засвідчує цей факт підписами понятих.

Враховуючи вищезазначене, можна сказати, що обшук – це одна з найбільш складних слідчих дій, яка потребує від працівників органів внутрішніх справ не лише фізичної витримки, вправності, знання психології злочинця, вміння вірно планувати та координувати свої дії, застосування діючих правових норм, а також порядності, етичності, чуйності та людяності.

Література:

1. Конституція України з порівняльним викладом статей, змінених конституційною реформою/ Упорядник Ковальчук Є.О. – Харків: Бурун Книга, 2006. – 72 с.
2. Кримінально-процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. За заг. ред. В.Т. Маляренка, В.Г. Гончаренка. – Вид. третє, перероблене та доповнене. – К.: Юрисконсульт, КНТ. – 2006. – 890 с.

НЕГАТИВНОЕ ВЛИЯНИЕ ОРГАНИЗОВАННОЙ ПРЕСТУПНОСТИ НА ФОРМИРОВАНИЕ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА В УКРАИНЕ

Ткаченко Александр Александрович

*слушатель магистратуры Луганского государственного университета
внутренних дел*

В современных условиях, анализируя процесс становления в Украине гражданского общества, можно сказать, что, к большому сожалению, для украинского народа развитие государственности проходит достаточно сложно и долго. И одной из причин, которые усложняют данный процесс, является влияние организованной преступности.

Данное высказывание исходит из того, что если всмотреться глубже в ту общественную опасность, которую представляет деятельность организованной преступности то можно заметить, что она создает прямую угрозу национальной и международной безопасности и стабильности и представляет собой фронтальную атаку на политическую и законодательную власть, а также создает угрозу самой государственности. Она нарушает нормальное функционирование социальных и экономических институтов и компрометирует их, что приводит к утрате доверия к демократическим процессам. Она подрывает процесс развития и сводит на нет достигнутые успехи. Она ставит в положение жертвы население целых стран и эксплуатирует человеческую уязвимость, извлекая при этом доходы. Она охватывает, опутывает и даже закабаляет целые слои общества, особенно женщин и детей, и вовлекает их в различные и взаимосвязанные преступные предприятия, в частности в проституцию и детскую преступность.

Организованная преступность подрывает основополагающие ценности как правового, так и политического характера, которые служат цементирующей основой общества. Она бросает вызов устоям общества, на которых строятся эти ценности, и создают свои собственные «антиценности». Имидж организованной преступности как силы, обеспечивающей рабочие места и благосостояние людей, и как силы, способной взять на себя функции центральной власти по управлению, законодательству и поддержанию правопорядка, может оказать пагубное воздействие на любое общество, независимо от степени его развития и культурных основ. С помощью коррупции или запугивания представителей законной власти организованная преступность подрывает основополагающие институты, лишая их действенности не только в силу

утраты ими эффективности, но и в долгосрочной перспективе за счет дискредитации тех ценностей, на которых основана их деятельность.

Более подробно касаясь процесса формирования гражданского общества в современной Украине и влияния на него деятельности организованной преступности, необходимо заметить, что этому вопросу в таком контексте, не уделяется должного внимания, со стороны юристов. Хотя значимость разработки данных положений имеет большое значение. Поскольку, гражданское общество представляет собой, такую модель государства в котором все силы властных структур направлены на удовлетворение потребностей и интересов граждан. Исходя из этого, становится ясно, что если государство не справляется с возложенными на него задачами по обеспечению необходимых потребностей и интересов граждан, происходит общественное «разочарование» и выражение недоверия существующей государственной власти. А при утрате «авторитета» официальной власти начинают формироваться так называемые «антиценности», которые в итоге приводят к формированию у граждан устоев и ценностей, предлагаемых преступным миром. Это высказывание основывается на реальных фактах, которые имели место в 90-х годах прошлого столетия, в странах бывшего СССР. А именно, в случаях, когда государство не может в полной мере обеспечить интересы и потребности своих граждан на первый план выходит организованная преступность, которая становится «авторитетом» власти, и диктатом социальных ценностей.

И когда преступность формирует в сознании граждан «антиценности» (например: кто сильнее тот и прав и тп.), и тем самым разрушает социальную систему, где основными ценностями является социальное равенство, с нашей точки зрения, выходом из этой ситуации будет, если государство начнет принимать *общественно-нравственные меры* которые, заключаются прежде всего во внедрении в сознание людей нравственных ценностей. Они предполагают ограничение распространения преступных традиций и обычаев, ибо под их влиянием происходит процесс растрепания общества, особенно несовершеннолетних и молодежи, в среде которых эта криминальная отравка зачастую способствует переходу на преступный путь. Назрела настоятельная необходимость перекрытия всех каналов пропаганды преступных идей в кино, на телевидении, в литературных произведениях, на эстраде, где иногда довольно в привлекательном виде повествуется о похождениях преступников, распространяются криминальный жаргон, песни, специфические нормы общения, принятые в криминальной среде, и др. Необходимо развенчивать будничность и безопасность занятия преступной деятельностью, показывать личную ущербность ее

участников, жизненный тупик профессиональных преступников. Не выставляя тем самым, преступных лидеров героями.

Литература:

1. Збірник наукових праць Харківського Центру вивчення організованої злочинності. Випуск перший. -Харків, Харківський Центр вивчення організованої злочинності при Національній юридичній академії України імені Ярослава Мудрого. 2000.

**АДМІНІСТРАТИВНО-ІНСТИТУЦІЙНИЙ ВПЛИВ НА
ЦІНОУВОРЕННЯ В УКРАЇНІ**

Бреян Тарас Андрійович

викладач кафедри конституційного, адміністративного і міжнародного права юридичного факультету ТНЕУ

З кожним роком Україна все більше утверджується, визнається іншими міжнародними суб'єктами, як держава з ринковою економікою. Для такої економіки сфера ціноутворення має надзвичайно вагомое значення та вплив. Ступінь втручання держави у процес встановлення цін визначає рівень свободи суб'єктів господарювання – виробників товарів, виконавців робіт, надавачів послуг самостійно встановлювати вартість свого товару, роботи, послуги для їх продажу, обміну. Відповідно до норм Закону України “Про ціни і ціноутворення” на сьогодні в національній економіці мають місце вільні ціни (на товари, роботи) і тарифи (на послуги), встановлені фіксовані державні і комунальні ціни (тарифи), граничні рівні цін (тарифів), тощо.

Державні фіксовані й регульовані ціни, тарифи встановлюються: щодо товарів, робіт, послуг, що виробляються, виконуються, надаються державними органами та підприємствами, суб'єктами господарювання, які займають монополіне становище на ринку, на природні ресурси, що прямо впливають на рівень та динаміку цін, мають вирішальне соціальне значення (наприклад, тарифи щодо користування трубопровідним транспортом, передачі та розподілу електроенергії, щодо користування залізничними коліями, вокзалами, диспетчерськими службами, іншими обслуговуючими залізничний транспорт інфраструктурами, тарифи на централізоване водопостачання та водовідведення, постачання теплової енергії та ін.).

Державними органами, що встановлюють ціни на певні товари та послуги, зокрема, є:

Міністерство транспорту та зв'язку України (за погодженням з Міністерством економіки України) – тарифи на перевезення пасажирів, багажу та вантажу залізничним, автобусним транспортом, аеропортові збори;

Міністерство фінансів України (за погодженням з Міністерством економіки та Національним банком України) – ціни на дорогоцінні метали у виробках та брухті та дорогоцінне каміння, що скуповується в населення;

Міністерство будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України – ціни на проектно-архітектурні роботи, тарифи на послуги з утримання будинків, споруд і прибудинкових територій;

Національна комісія з питань регулювання зв'язку України (за погодженням з Міністерством економіки України) – тарифи на основні послуги електрозв'язку, універсальні послуги поштового зв'язку;

Міністерство освіти та науки України (інші ЦОВВ, у віданні яких належать навчально-виховні заклади) (за погодженням з Міністерством фінансів України) – граничний розмір плати за проживання в студентських гуртожитках;

Національна комісія регулювання електроенергетики України – тарифи на електроенергію, що відпускається населенню для побутових потреб, граничний рівень роздрібних цін на природний газ для фізичних осіб, тарифи на транспортування магістральними трубопроводами, тарифи на зберігання природного газу тощо.

Вичерпний перелік органів, компетентних встановлювати чи іншим чином регулювати ціни (тарифи), визначено Постановою Кабінету Міністрів України № 1548 від 25 грудня 1996 р. “Про встановлення повноважень органів виконавчої влади та виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін (тарифів)”. Крім того, вищезазначені питання опосередковано регламентуються окремими нормами Господарського кодексу, законів України “Про захист економічної конкуренції”, “Про природні монополії”, “Про Єдиний Митний тариф”, “Про місцеве самоврядування в Україні”, постановами Кабінету Міністрів України № 1998 від 18 грудня 1998 р. “Про удосконалення порядку формування цін”, № 35 від 22 лютого 1995 р. “Про затвердження положення про державне регулювання цін (тарифів) на продукцію виробничо-технічного призначення, товари народного споживання, роботи і послуги монопольних утворень” та ін.

Підсумовуючи, погоджуємося з дослідниками вищезазначених питань, щодо наявності значного обсягу нормативно-правових актів, що визначають порядок державного регулювання цін, тарифів, невідповідності спрямованості їх норм новим відносинам, що склалися в умовах реформування економіки, їх перегляду, систематизації та прийняття в новій редакції.

АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В ГАЛУЗІ ДОРОЖНЬОГО РУХУ ТА ТРАНСПОРТУ

Гара Володимир Петрович

студент юридичного факультету Тернопільського національного економічного університету

Як свідчить статистика МВС України, з вини водіїв автотранспорту всіх категорій вчинено понад 80 відсотків подій на автомобільних дорогах, кожні 15 хвилин в Україні трапляється дорожньо-транспортна подія, кожні дві години гине людина. При цьому основними причинами пригод стали перевищення швидкості, виїзд на смугу зустрічного руху, порушення правил маневрування та проїзду перехресть, управління транспортом у нетверезому стані (є причиною 55 % всіх ДТП).

Державтоінспекція прогнозує зниження рівня аварійності на дорогах у разі, якщо в Україні буде введено новий вид адміністративного стягнення за порушення правил дорожнього руху - нарахування штрафних балів. «Система штрафних балів направлена на те, щоб стримати водія від скоєння правопорушення».

Введення в Україні нового виду адмінстягнення передбачається законопроектом «Про внесення амін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху», який було презентовано у Верховній Раді.

Спочатку облік кількості штрафних балів здійснюватиметься за допомогою талонів до посвідчень, водіїв, а у перспективі планується створення спеціальної автоматизованої системи.

За грубі порушення правил дорожнього руху пропонується застосовувати стягнення через суд у вигляді позбавлення права керування транспортним засобом або нарахування великої кількості штрафних балів (десять і більше). У разі досягнення та перевищення 40 штрафних балів накладається штраф у розмірі 30-40 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. За керування транспортним засобом особою, позбавленою права керування, передбачено штраф у розмірі 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. У разі повторного вчинення такого порушення - 70 неоподатковуваних мінімумів. Посвідчення водія вилучатиметься працівниками ДАІ лише па підставі рішення суду.

Прийняття законопроекту дозволить не лише знизити аварійність на дорогах, а й збільшити обсяг надходжень до бюджету від сплати штрафів.

Література:

1. Єгупенко В.В. Заходи запобігання та припинення адміністративних правопорушень на транспорті органами державної автомобільної інспекції: Автореф. дис. канд. юрид. наук. – Харків, 2002. – С. 23-25.
2. Новіков В.В. Адміністративно-правові основи профілактики порушень правил дорожнього руху: Автореф. дис. канд. юрид. наук. – Київ, 1997. – С. 34-36.
3. Міленні О.Л. Щоб дороги були безпечнішими // Міліція України. – 2003. – № 2.. – С. 10-14.

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ІНОЗЕМЦІВ: ПІДСТАВИ, ВИДИ ТА ОСОБЛИВОСТІ

Гарбарчук Ірина Федорівна
студентка юридичного факультету Тернопільського національного економічного університету

Із розвитком сучасних міжнародних відносин проблема правової регламентації адміністративної відповідальності іноземців і осіб без громадянства в Україні стає актуальною, оскільки не всі іноземці відвідують нашу країну з миролюбними цілями. Як показує аналіз закордонного законодавства у всіх державах цьому питанню надається важливе значення. Питання адміністративної деліктоздатності іноземців тією чи іншою мірою висвітлені у працях О. Кузьменко, О. Малиновської, В. Новіка, В. Олефіра, Ю.Тодици, М. Хаворнюка, Б. Прощаєва, М. Марченко, С. Трофімова, проте, на наш погляд, вони потребують подальшого дослідження і вдосконалення[3,10].

Статистика свідчить, що серед загальної кількості адміністративних правопорушень, їх, вчинених іноземцями на території України займає значний відсоток. Зокрема, часто вчиняються такі адміністративні правопорушення як порушення правил перебування в Україні, недотримання порядку реєстрації, проживання за недійсними документами, недотримання порядку пересування і вибору місця проживання. Головними чинниками, що сприяють вчиненню правопорушень серед іноземців в Україні є: слабка взаємодія органів внутрішніх справ з адміністрацією підприємств, організацій, що приймають на роботу іноземних громадян; незадовільне знання іноземними громадянами й особами без громадянства основ законодавства України; недостатня правова роз'яснювальна робота серед

іноземних громадян і осіб без громадянства в місцях їхнього компактного проживання і роботи [4].

Конституція України поширює на іноземців, які на законних підставах перебувають в Україні, права, свободи і обов'язки, передбачені для її громадян, за винятками, встановленими самою Конституцією, законами чи міжнародними договорами України [3, 10]. Одним з таких винятків є можливість застосування у відповідних випадках до іноземних громадян та осіб без громадянства адміністративного видворення за межі України. Застосування зазначеного примусового заходу передбачено Кодексом України про адміністративні правопорушення [2] і Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» [5].

У ст. 24 КУпАП встановлено, що законами України може бути передбачено адміністративне видворення за межі України іноземців і осіб без громадянства за вчинення адміністративних правопорушень, які грубо порушують правопорядок. Зазначимо, що відповідно до цієї статті для застосування адміністративного стягнення у вигляді адміністративного видворення необхідним є: а) наявність законів, які передбачають саме адміністративне видворення; б) вчинення адміністративного проступку, який грубо порушує правопорядок.

Законом, який необхідно використовувати для застосування ст. 24 КУпАП, є Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», що містить ст. 32 «Видворення за межі України». Ця стаття визначає, що іноземець та особа без громадянства підлягають затриманню і адміністративному видворенню у примусовому порядку, коли вони ухиляються від виїзду після прийняття рішення про видворення або коли є обґрунтовані підстави вважати, що вони ухилятимуться від виїзду. З наведеного тексту випливає, що адміністративне видворення може застосовуватися лише у двох випадках: а) якщо відповідні особи ухиляються від виїзду після прийняття рішення про видворення; б) якщо є обґрунтовані підстави вважати, що вони будуть ухилятися від виїзду.

Як бачимо, Закон не містить вказівок на зв'язок адміністративного видворення з адміністративним правопорушенням. У першому випадку він характеризує діяння, за вчинення якого застосовується адміністративне видворення, - ухилення від виїзду після прийняття рішення про видворення. У другому випадку йдеться про наявність у компетентного органу інформації, що іноземець ухилятиметься від виїзду.

Аналіз зазначених підстав показує, що вони не є порушеннями адміністративно-деліктного законодавства і їх вчинення не утворює складу адміністративного проступку. Так, ухилення від виїзду після прийняття рішення про видворення є порушенням рішень компетентних органів, яким надано право здійснювати контроль за перебуванням

іноземців на території України, але статті, за якою такі дії кваліфікувалися б як адміністративний проступок, КУпАП не містить.

У ст. 24 КУпАП зроблено наголос на тому, що адміністративне видворення за межі України застосовується до іноземців і осіб без громадянства за вчинення адміністративних правопорушень, які грубо порушують правопорядок. Проте з формально-юридичної точки зору, іноземець не може порушити правопорядок. Лише одна стаття КУпАП вказує на «правопорядок» як на ознаку забороненого діяння - це ст. 212-2 «Порушення законодавства про державну таємницю», яка передбачає відповідальність за засекречування інформації про стан правопорядку.

Серед діянь, за вчинення яких до іноземців і осіб без громадянства застосовуються особливі заходи примусу, Закон «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» називає і такі, що утворюють склади адміністративних правопорушень за статтями 202, 203, 204¹ КУпАП. За юридичною логікою саме за них у Законі «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» необхідно було передбачити адміністративне видворення за межі України і застосовувати його як адміністративне стягнення відповідно до ст. 24 КУпАП. Але законодавець обрав інший шлях. У ст. 32 Закону «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» він встановив інший примусовий захід - «видворення за межі України». Більше того, ввів додаткову (відсутню у КУпАП) ознаку об'єктивної сторони – «грубе порушення». Таким чином, з формально-юридичних позицій необхідно зазначити, що вітчизняне законодавство не містить підстав для юридично коректного застосування до іноземців і осіб без громадянства адміністративного видворення як міри відповідальності (стягнення) за вчинення адміністративних правопорушень[3, 12].

Характеризуючи адміністративні правопорушення, скоєні іноземцями в нашій країні, варто виокремити такі особливості: адміністративна відповідальність іноземців за скоєння спеціальних адміністративних правопорушень, регламентується загальноукраїнським законодавством; за порушення правил перебування на території України до іноземців можуть бути застосовані спеціальні санкції, такі, як видворення за межі України, повернення до колишнього місця проживання, скорочення терміну перебування. Ці санкції можуть застосовуватися лише до іноземців; питання процесуального оформлення притягнення іноземців до адміністративної відповідальності у справах про правопорушення спеціального складу є прерогативою, як правило, органів внутрішніх справ[4].

Отже, можливий диференційований підхід до кваліфікації адміністративних проступків вчинених іноземцями та вибору встановленого законодавцем порядку притягнення до відповідальності. Якщо є альтернатива у визначанні складу правопорушення, його суб'єкта,

то є необхідність вивчення даної проблематики і вироблення певних єдиних підходів.

Література:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – додаток до №51. – Ст. 1122.
3. Колпаков В. Адміністративна відповідальність іноземців: проблеми законодавчого регулювання // Юридична Україна. – 2003. – №12. – С.10-18.
4. Константінов С.Ф. Іноземці як спеціальні суб'єкти адміністративної відповідальності // Вісник НАВСУ
5. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 4 лютого 1994 р. // ВВРУ. – 1994. – №23. – Ст.161.

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ШТРАФ ЯК ВИДИ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ ТА ЗАСОБИ ВИХОВАННЯ ПОВАГИ ДО ЗАКОНУ

Дупай Ярина Миколаївна

студентка юридичного факультету Тернопільського національного економічного університету

Адміністративне стягнення є одним із засобів адміністративного примусу щодо суб'єкта адміністративного проступку спрямованого на захист правопорядку.

Відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП) суб'єктом адміністративного проступку можуть бути лише фізичні особи, яким на момент вчинення адміністративного правопорушення виповнилось 16 років.

Законодавець за вчинення адміністративних правопорушень передбачив ряд адміністративних стягнень, серед яких чільне місце відводиться попередженню та штрафу.

Питання ролі адміністративних стягнень як засобу виховання поваги до закону розкриті в наукових публікаціях А.Агапова, С.Ващенко, З.Гладуна, Т.Коломійця, В.Поліщука та інших.[1;2;3;] .Сьогодні вчені-практики активно досліджують проблему ефективності застосування адміністративних стягнень в тому числі попередження та штрафу.

Кожне із зазначених стягнень є покаранням, призначеним за вчинені ті чи інші проступки. Правова природа та механізм застосування кожного

з них має свої особливості. Суть цих особливостей зводиться до забезпечення ефективності адміністративного стягнення вчиненому суб'єктом проступку.

Зміст попередження як заходу адміністративного стягнення полягає в офіційному, від імені держави, осуді протиправного діяння органом адміністративної юрисдикції й у попередженні правопорушника про неприпустимість певних дій в подальшому.

Відповідно до статті 26 КУпАП попередження як захід адміністративного стягнення виноситься в письмовій формі або іншим установленим способом. Попередження, як і будь-яке інше стягнення, потребує юридичного оформлення у вигляді винесення письмової постанови. Щодо фіксації попередження в іншій установленій законом формі, то прикладом може слугувати "талон", що додається до посвідчення водія у якому фіксуються порушення правил дорожнього руху.

Одним із найбільш поширених видів адміністративних стягнень, які застосовуються органами внутрішніх справ, є штраф. Він накладається у грошовій формі на громадян та посадових осіб за адміністративні правопорушення у випадках та розмірі, визначених КУпАП.

Дослідження показують, що стосовно накладання штрафу законодавством не встановлено єдиного порядку виконання постанови адміністративного стягнення. Кодексом про адміністративні правопорушення було передбачено три способи виконання штрафних санкцій: стягнення штрафу на місці вчинення правопорушення; сплата його порушником добровільно; примусове стягнення штрафу. Крім цього законодавець надав правопорушнику можливість сплатити накладений на нього штраф, не пізніше 15 днів з дня вручення порушнику постанови про накладання штрафу. Якщо ж постанова про накладання штрафу була оскаржена або ж по ній був внесений протест прокурора, то в таких випадках 15-денний термін сплати штрафу відлічується з дня повідомлення про залишення скарги або протесту без задоволення. У випадку несплати у 15-денний термін штрафу законодавець передбачив примусовий порядок його стягнення.

Торкаючись питання ефективності застосування штрафу на місці вчинення правопорушення, деякі автори вважали, що він може мати набагато більший виховний вплив на порушника, ніж накладання штрафу та подальше його стягнення через визначений проміжок часу. Проте, Верховна Рада України з метою подальшої демократизації та забезпечення конституційних прав громадян внесла зміни до КУпАП щодо позбавлення працівників ДАІ права стягнення штрафу на місці порушення правил дорожнього руху. Сьогодні питання накладання штрафу за адміністративне правопорушення віднесено до компетенції судових

органів, що значно ускладнює процедуру не тільки накладання штрафу, але й виконання постанови суду, знижуючи при цьому їх ефективність.

Досліджуючи питання ефективності адміністративних стягнень, в тому числі попереджень та штрафів, юристи-вчені звертають увагу на необхідну присутність в законодавчому полі таких чинників [2]:

- ✓ наявність досконалого адміністративного законодавства;
- ✓ інформованість суб'єктів правовідносин про чинні адміністративно-правові заборони та штрафні санкції за їх порушення;
- ✓ невідворотність адміністративно-штрафної відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень;
- ✓ оперативність провадження в справах про застосування адміністративних штрафів;
- ✓ послідовність та гнучкість штрафної практики;
- ✓ авторитет органів адміністративно-штрафної юрисдикції.

Впровадження цих чинників в дієву практику, на думку фахівців, підвищить рівень правосвідомості населення та забезпечить виховання поваги до закону.

Література:

1. Гладун З.С. Адміністративне право України: Опорні конспекти лекцій.- Тернопіль, 2002-225с.
2. Коломоець Т.Щодо ефективності адміністративних штрафів.// Право України, 2001.№2. с.7-10
3. Ващенко С.В., Поліщук В.Г. Провадження по виконанню постанов про накладання адміністративних стягнень. Навч. посібн. / За ред. В.П. Петкова.- Запоріжжя, 2000.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СИСТЕМИ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Євсієнко Віра Віталіївна

студентка юридичного факультету Тернопільського національного економічного університету

У відповідності зі ст.113 Конституції України Кабінет Міністрів України (далі – КМУ) є вищим органом у системі органів виконавчої влади. Кабінет Міністрів України здійснює виконавчу владу безпосередньо та через міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів АРК та місцеві державні адміністрації, спрямовує, координує та контролює діяльність цих органів. КМУ відповідальний

перед Президентом України і Верховною Радою України, підконтрольний і підзвітний Верховній Раді України у межах, передбачених Конституцією України (графічно ієрархічні зв'язки між різними ланками органів виконавчої влади зображені у схемі-додатку).

КМУ координує і спрямовує діяльність міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, які забезпечують проведення державної політики у відповідних сферах суспільного та державного життя, виконання Конституції та законів України, актів Президента України, постанов ВРУ, додержання прав і свобод людини і громадянина.

Кабінет Міністрів України здійснює виконавчо-розпорядчу діяльність спрямовану на: забезпечення державного суверенітету та економічної самостійності України, здійснення внутрішньої та зовнішньої політики держави, виконання Конституції та інших законів України, актів президента України; вжиття заходів до забезпечення прав і свобод людини і громадянина; забезпечення проведення фінансової, цінової, інвестиційної і податкової політики; політики у сферах праці та зайнятості населення, соціального захисту, охорони здоров'я, освіти, науки і культури; розроблення і виконання загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального та культурного розвитку; здійснення заходів щодо забезпечення обороноздатності та національної безпеки України, боротьби зі злочинністю; організацію і забезпечення провадження зовнішньоекономічної діяльності, митної справи; координацію діяльності міністерств, інших органів виконавчої влади, здійснення контролю за їх діяльністю (ст. 116 Конституції України).

Для забезпечення ефективної реалізації повноважень КМУ, координації дій органів виконавчої влади, попереднього розгляду проектів нормативно-правових актів, інших документів, що подаються на розгляд КМУ, утворюються урядові комітети. Їх функції, завдання, порядок діяльності регламентуються Положенням про урядовий комітет, затвердженим постановою КМУ від 14 жовтня 2005 р.

Також важливе місце займає Секретаріат КМУ, який здійснює організаційне, експертно-аналітичне, правове, інформаційне та матеріально-технічне забезпечення діяльності КМУ. Секретаріат Кабінету Міністрів України забезпечує підготовку та проведення засідань КМУ, урядових комітетів та діяльність прем'єр-міністра України.

Відповідно до Указу Президента України від 15 січня 2002 року № 22/2002 «Про систему центральних органів виконавчої влади» цю систему складають міністерства, державні комітети (державні служби) та центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом. Міністерство є головним (провідним) органом у системі центральних органів виконавчої влади в забезпеченні впровадження державної політики у визначеній сфері діяльності. Міністерства та інші центральні

органи виконавчої влади відповідальні перед КМУ, підзвітні та підконтрольні йому. Міністри представляють у КМУ відповідні питання діяльності своїх міністерств.

Центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом має визначені Конституцією та законодавством України особливі завдання та повноваження, щодо нього може встановлюватись спеціальний порядок утворення, реорганізації, ліквідації, підконтрольності, підзвітності, а також призначення і звільнення керівників та вирішення інших питань.

КМУ може утворювати урядові органи державного управління (департаменти, служби, інспекції). Ці органи утворюються і діють у складі відповідного центрального органу виконавчої влади. У відповідності з Типовим положенням про урядовий орган державного управління, затвердженим постановою КМУ №386 від 22 лютого 2002 р. урядові органи державного управління здійснюють: управління окремими підгалуззями або сферами діяльності; контрольно-наглядові функції; регулятивні та дозвільно-реєстраційні функції щодо фізичних і юридичних осіб.

КМУ спрямовує і координує діяльність Ради міністрів АРК щодо виконання Конституції та законів України на території АРК. Рада міністрів АРК підзвітна та підконтрольна КМУ з питань виконання нею державних функцій і повноважень. КМУ має право одержувати від Ради міністрів АРК інформацію з питань її діяльності. (ст. 24 п. 1 ЗУ “Про Кабінет Міністрів України” від 21 грудня 2006 р)

КМУ спрямовує і координує діяльність місцевих державних адміністрацій щодо виконання Конституції та інших законів України, здійснює на відповідній території інших наданих місцевим державним адміністраціям повноважень. Місцеві державні адміністрації та їх голови підзвітні та підконтрольні КМУ у межах його повноважень. КМУ розглядає пропозиції обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій з питань що потребують вирішення КМУ. Районні, районні у містах Києві та Севастополі адміністрації подають пропозиції з питань, що потребують вирішення КМУ, відповідно до Ради міністрів АРК, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій для подальшого подання їх КМУ, міністерствам та іншим центральним органам виконавчої влади. (ст. 25 п. 1, 7 ЗУ “Про Кабінет Міністрів України” від 21 грудня 2006 р.)

Література:

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.// Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.– Ст.113.

2. Про Кабінет Міністрів України. Закон України від 21 грудня 2006 р. – № 514-5 // www.rada.kiev.ua
3. Про місцеві державні адміністрації. Закон України від 9 квітня 1999 р. -№586-14 // www.rada.kiev.ua
4. Про систему центральних органів виконавчої влади. Указ Президента України від 16 травня 2005 р. – № 794/2005 // www.rada.kiev.ua
5. Про Загальне положення про міністерство, інший центральний орган виконавчої влади. Указ Президента України від 12 березня 1996 р. – №179/96 // www.rada.kiev.ua
6. Питання діяльності урядових комітетів. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 жовтня 2005 р. – № 1020 // www.rada.kiev.ua

НЕДОЛІКИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕЯКИХ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ТА СВОБОД ФІЗИЧНИХ ОСІБ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Коритко Оксана Володимирівна

студентка юридичного факультету Тернопільського національного економічного університету

На сьогоднішній день питання законодавчого регулювання реалізації деяких конституційних прав та свобод громадян є надзвичайно актуальними і потребують вжиття рішучих заходів для свого вирішення.

Лише з розпадом СРСР українці здобули довгоочікувану можливість жити самостійно, не залежачи ні від кого, переконані, що їх права і свободи будуть забезпечені. Але, незважаючи на те, що наша Конституція визнана однією з найдемократичніших у світі, незважаючи на велику кількість нормативно-правових актів, що надають громадянам права і свободи, реально у більшості ці права, на жаль, є лише декларативними.

Для підтвердження цих слів можемо взяти приклади із життя і порівняти їх з положеннями Конституції. Стаття 43 Конституції України гарантує кожному право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку особа вільно обирає або на яку вільно погоджується. Держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізовує програми професійно-технічного навчання, підготовки, перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб. Практично ж молодому фахівцеві без досвіду роботи дуже важко працевлаштуватися за своєю спеціальністю. Та й досвідченим фахівцям, особливо в невеликих містах і селах інколи дуже важко знайти гідну

роботу. Як зауважив Міністр освіти і науки Станіслав Ніколаєнко, виступаючи на Всеукраїнській нараді, “за умови збереження сучасних негативних тенденцій у 2015 році потреба промисловості в кваліфікованій робочій силі у більшості регіонів України задовольнятиметься тільки на 30 – 37 відсотків...”. [1]

Нині престиж робітничих професій знизився настільки, що велика частина професійно-навчальних закладів не може забезпечити виконання державного замовлення з набору учнів. За останніх п’ять років бажаючих бути робітничі професії зменшилося серед одинадцятикласників з 31 до 14 відсотків, тобто вдвоє.

Сприяє цьому і непомірне збільшення кількості вищих навчальних закладів та їх філіалів. Це приводить до щорічного збільшення контингенту студентів і зменшення кількості учнів професійно-технічних навчальних закладів. Сьогодні, за статистикою, на одного учня системи профтехосвіти маємо понад чотири студенти вищих навчальних закладів. [1]

На території України поряд з її громадянами проживають іноземні громадяни та особи без громадянства (апатриди).

До іноземців законодавство України відносить осіб, які належать до категорії громадян іноземних держав і не є громадянами України, а також осіб без громадянства, тобто осіб, які не належать до громадян будь-якої іншої держави. Конституція України статтею 26 закріплює за іноземцями ті ж права і свободи, що й за громадянами України, крім винятків, установлених самою Конституцією, законами та міжнародними угодами. Правовою основою для визначення їх статусу є: Закон України “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства” від 4 лютого 1994 р. Цей закон також закріплює основні права, свободи та обов’язки іноземних громадян та осіб без громадянства, які проживають, або тимчасово перебувають в Україні, і визначає порядок вирішення питань, пов’язаних з їх від’їздом з України або в’їздом в Україну. Проте таке питання, як правовий статус закордонних українців як спеціальний вид правового статусу іноземців є актуальним і досі. В даний час він визначається Законами України “Про правовий статус закордонних українців” від 4 березня 2004 р. В ньому зазначено те, що держава бере на себе захист основних прав і свобод людини щодо закордонних українців, це, зокрема, стає невід’ємною частиною зовнішньополітичної діяльності України. Іншою проблемою є те, що назріває необхідність надання більш значного обсягу візових пільг і спрощення порядку міграції, встановлення і відповідного закріплення спрощеного порядку отримання українського громадянства. Не виключено, що подальше розроблення даного питання може призвести до відновлення у колах юристів і політиків дискусії про можливість подвійного громадянства в Україні. [2]

Третя проблема стосується біженців. Адже сучасний світ стає дедалі більше конфронтаційним, збільшується число війн, що призводить до значного зростання міграційних потоків. Так, у деяких країнах Європи (зокрема у Франції, Англії, Німеччині) спостерігалися бурхливі політичні процеси, що змусили громадян цих країн шукати притулку й захисту в інших державах. Сучасні потоки біженців відрізняються від потоків біженців після Другої світової війни. Причини від'їзду часто стають складнішими і не є результатом тільки безпосереднього переслідування особи. Люди кидають країну свого місця проживання внаслідок громадянських конфліктів, масових порушень прав людини, іноземної агресії або окупації, голоду, хвороб або екологічних катастроф.

Проблеми цієї категорії осіб на сьогодні достатньою мірою ще не вивчені вітчизняними науковцями і, як наслідок, не врегульовані в українському законодавстві. Процес надання статусу політичного біженця регулюються тільки загальними нормами Закону України "Про біженців" від 21 червня 2001 р. Поняття притулку, в тому числі політичного, взагалі не врегульовано чинним законодавством. Адже надання особі статусу політичного біженця або політичного притулку означає, що держава, яка приймає біженця, не схвалює політику іншої держави, що може призвести до значних конфліктів між ними. Тому ця проблема в світі залишається досить гострою, а інколи і навіть небезпечною. Водночас Україна як європейська держава і член ряду міжнародних організацій має виконувати свої зобов'язання із забезпечення основних прав біженців, у тому числі політичних. Не можна звужувати поняття біженця в національному законодавстві, оскільки цим самим ми робимо крок назад щодо правильного розуміння суті проблеми. Слід продовжити вдосконалення законодавства щодо визначення поняття політичних біженців в Україні і нарешті надати йому належне правове регулювання, враховуючи при цьому особливості регулювання питання міжнародними нормативно-правовими актами.[3]

Основна проблема функціонування системи захисту біженців в Україні полягає в тому, що реалізація відповідного законодавства на сьогодні досі обмежується лише легалізацією і документуванням шукачів притулку та біженців. Однак надання правового статусу біженців є лише першим необхідним кроком і має супроводжуватися адекватними заходами щодо інтеграції біженців в українське суспільство, щодо їхнього подальшого облаштування. Подібні заходи щодо біженців є необхідними принаймні з кількох міркувань. По-перше, значна частина біженців (за даними соціологічних опитувань – практично половина), особливо ті, хто прожив в Україні багато років, володіють мовою, культурно адаптувалися та встановили певні соціальні зв'язки, планують залишитися в нашій державі назавжди. Багато з них мають намір реалізувати своє право на

натуралізацію, набути громадянства України. По-друге, необхідно враховувати, що серед біженців значну частину становлять діти й молодь. Отримання ними належної освіти, набуття професії є важливим як для сьогодення, так і для майбутнього нашої держави, однією з умов безконфліктності міжнаціональних і соціальних стосунків. [4]

На мою думку, з розвитком нашої держави і суспільства в цілому, ми повинні вдосконалювати наше законодавство з тією метою, щоб права і свободи кожної особи, незалежно від її статусу, національності, віросповідання, поглядів, були максимально забезпечені і захищені, щоб кожна людина відчувала на собі позитивні зміни, які є наслідком обдуманого і зваженого правового законотворчого діяльності. Тому вищезгадані пропозиції змін та доповнень до законодавства можуть бути враховані законодавцями при створенні нових законодавчих актів.

Література:

1. Кирей В. Робітничі кадри на завтра: вихід пропонує саме життя // Урядовий кур'єр. – 2007. – № 45. – С. 17.
2. Москаль Г. Правовий статус закордонного українця – особливий (спеціальний) вид правового статусу іноземця // Право України. – 2004. – № 10. – С. 35.
3. Тимчик Г. Деякі аспекти правового статусу політичних біженців в Україні // Юридичний журнал. – 2004. – № 5(23). – С. 63.
4. Чепцова А. Сучасний стан захисту прав біженців в Україні // Юридичний журнал. – 2004. – № 7(25). – С. 40.

Використана нормативно-правова база

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 1126.
2. Про правовий статус закордонних українців. Закон України від 4 березня 2004 року // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 32. – Ст. 1756.
3. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства. Закон України від 4 лютого 1994 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 29. – Ст. 2235.
4. Про біженців. Закон України від 24 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 17. – Ст. 1127.

ПОНЯТТЯ ФОРМ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Лосик Олеся Павлівна

студентка юридичного факультету Тернопільського національного економічного університету

Сприйняття загально визнаного в цивілізованому світі поняття державної влади як єдності трьох її гілок (законодавчої, виконавчої, судової) передбачає не тільки чітку визначеність і детермінованість їх функцій і компетенції, а й оснащення кожної з цих гілок відпрацьованим механізмом, призначеним реалізовувати ці функції і компетенції у конкретній практичній діяльності. Тобто, державна влада не може реалізовуватися сама по собі. Вона має бути представлена (виражена) в певних діях, які сприймаються як такі, що містять державно-владні накази керуючого впливу. Такі дії являють собою: по-перше, чітко виражені в реальній дійсності вольові положення держави; по-друге, дії, що йдуть від конкретних суб'єктів, які відбивають інтереси держави (суб'єктів з державно-владними повноваженнями); по-третє, дії, які реально відчувають численні державні та громадські структури, а також фізичні особи. Якщо застосувати цей підхід до такої категорії, як виконавча влада, то цілком справедливим буде висновок, що вона міститься і знаходить вияв у державному управлінні, а суб'єктами, в чийх діях вона представлена, будуть органи державної виконавчої влади, які, в свою чергу, поширюють її вплив за допомогою інших виконавчо-розпорядчих органів. Викладена позиція дає змогу визначити сутність і здійснити видову класифікацію такої юридичної категорії, як форми державного управління (У загальнонауковому трактуванні "форма" завжди пов'язується з категорією "зміст". У даному разі під формою розуміють той чи інший варіант зовнішнього вираження змісту.

Державне управління зовнішньо виражається в конкретних, реальних, відчутних діях державних органів і посадових осіб. Так зміст державно-управлінської діяльності набуває потрібної форми і піддається чіткому сприйняттю.

Кожен суб'єкт державного управління (орган чи посадова особа) наділений відповідною компетенцією, яка, як правило, дає йому можливість вибирати у конкретних ситуаціях той чи інший варіант поведінки, варіант конкретних дій, тобто відбити зміст управлінської діяльності в тій формі, яка, на його думку, найбільш ефективна і найбільшою мірою відповідає державним інтересам.

Конкретними прикладами дій суб'єктів управління, в яких виражається зміст управлінської діяльності (тобто прикладами форм управлінської діяльності), можуть слугувати такі їх дії, як: видання акту

управління, прийняття рішення, вирішення скарги, проведення наради, призначення ревізії, видача дозволу, реєстрація підприємства, здійснення контролю, заборона чого-небудь тощо.

Аналіз використовуваних у державному управлінні форм свідчить, що їх сукупність - це своєрідне системне утворення, компоненти якого тісно взаємодіють один з одним, проте не є взаємозамінними.

Система форм відіграє в управлінському процесі важливу роль. Зокрема, за допомогою цієї системи забезпечується: підтримка встановленого порядку; використання в інтересах і цілях державного управління потенціалу недержавних структур і громадян; гласність й урахування громадської думки; зміцнення законності, дисципліни й організованості.

Форми управлінської діяльності відзначаються помітною самостійністю й універсальністю щодо конкретних галузей і сфер державного управління. Між ними немає жорсткої залежності і взаємообумовленості. Через це одні й ті самі форми успішно застосовуються в різних галузях і сферах.

Це дає змогу виконавчо-розпорядчим органам через застосування усього масиву відомих форм реалізовувати свої повноваження і в економіці, і в адміністративно-політичній діяльності, а також успішно розв'язувати питання внутрішньоорганізаційного характеру.

Водночас застосування суб'єктом управління тієї чи іншої форми багато в чому визначається його компетенцією, характеристиками об'єкта управління, управлінською метою, прагненням отримати той чи інший конкретний результат. У такій ситуації принципово важливим виявляється вміння вільно орієнтуватись у всій різноманітності форм, здатність здійснити обґрунтований вибір найбільш ефективних серед них, а за необхідності поєднувати вже відомі, або знайти нові форми.

Існуючі взаємозв'язки і взаємозалежності між формами та іншими складовими управлінської діяльності, як правило, передбачені і до певної міри регламентовані адміністративно-правовими нормами. Такі норми найчастіше містяться у положеннях про той чи інший орган державного управління, посадових інструкціях, правилах тощо.

Аналіз ступеня адміністративно-правової регламентації, порядку використання управлінських форм (тобто того, наскільки жорстко, детально держава регламентує застосування тієї чи іншої форми) показує, що вона не однакова для різних форм.

Максимально регламентовані форми, що пов'язані з реалізацією правозастосовних, правоустановчих і правоохоронних функцій виконавчої влади. Саме вони викликають найістотніші юридичні наслідки і їх регламентація має важливе значення з позицій забезпечення режиму законності в державному управлінні.

Значно менше регламентовані форми, що не спричиняють прямих юридичних наслідків (наради, консультації). Тут виконавчим органам надається широка можливість самостійного вибору управлінських форм.

Водночас, застосовувані форми державного управління і в першому, і в другому випадку повинні відповідати таким вимогам: не виходити за межі режиму законності; відповідати компетенції даного суб'єкта управління; відповідати призначенню і функціям управлінської діяльності;

відповідати змісту і характеру вирішуваних питань; сприяти досягненню мети управлінського впливу; враховувати особливості конкретного об'єкта управління.

Зрозуміло, що ступінь регламентації використання форм державного управління не перешкоджає вільному вибору самим органом управління тієї з них, яка в даній ситуації є доцільною, ефективною, найбільшою мірою від умови для найбільш гнучкої й ефективної реалізації передбачених законами правил з урахуванням особливостей місця і часу виконання.

Встановлення норм права підзаконного характеру в процесі виконавчо-розпорядчої діяльності практично виражається у виданні органами державного управління нормативних актів. Цим шляхом забезпечується для них можливість активно впливати (керувати) у рамках вимог законів на підвідомчі сфери (громадські відносини).

Застосування норм права (видання нормативних актів управління, індивідуальних актів управління, актів застосування норм права, адміністративне розпорядництво) - основна форма управлінської діяльності. Саме за допомогою юридичних актів індивідуального характеру закони та інші правові норми застосовуються до конкретних обставин управлінського життя. Такі акти містять точно визначені і персоніфіковані юридичне владні приписи. Вони відіграють роль юридичних фактів, з якими пов'язується виникнення, зміна, припинення адміністративно-правових відносин.

КРИТЕРІЇ ВІДМЕЖУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОСТУПКІВ ВІД ЗЛОЧИНІВ

Романюк Ірина Юріївна

студентка Луганського державного університету внутрішніх справ

Проблема відмежування адміністративних проступків від злочинів тривалий час існує як у юридичній науці, так і в судовій практиці. Зокрема дослідженню цього питання присвячено праці Ю.П. Битяка, І.П.

Голосніченка, Т.О. Коломоєць, Н.Ф. Кузнецової, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, Д.М. Лук'янця, М.І. Хавронюка та інших відомих учених. Але в науці адміністративного та кримінального права й дотепер залишаються остаточно невирішеними критерії такого відмежування. Необхідність їх виділення впливає з вимог Конвенції про захист прав і основних свобод людини та практики Європейського Суду з прав людини. [1]. Розгляд вищезазначеної проблеми і є метою цієї статті.

У судовій практиці часто виникають ситуації, коли особа, яка скоїла злочин, не може пояснити причини, мотиви та мету своєї поведінки й ситуація розв'язується формально: вчинене діяння має всі ознаки злочину, що підпадають під статтю кримінального закону, а тому призначається відповідне покарання без серйозного аналізу його суб'єктивної сторони.

Деякі вчені наголошують, що для встановлення критеріїв розмежування злочинів і адміністративних деліктів значну роль відіграє склад діяння. Як вважає О.М. Трайнін, складні й тонкі питання про межу між злочином, з одного боку, адміністративним правопорушенням і дисциплінарним проступком – з іншого, можуть бути вирішені насамперед за допомогою аналізу та чіткого формулювання складу злочину [2]. Саме склад правопорушення виконує розмежувальну функцію, за допомогою якої ознаки складів відмежують злочини від діянь, які ними не є. [3]. На думку інших учених, адміністративна преюдиція виступає як зрозумілий та ефективний критерій відмежування адміністративної відповідальності від кримінальної, а повна відмова від неї є помилкою [4].

Аналіз численних змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення як за радянських часів, так і за роки незалежності України свідчить, що вони фактично були внесені лише один раз – у 2001 році. Але ці зміни, на слухну думку В.К. Колпакова, стосувалися фіксації соціально-політичних перетворень і не зачіпали сутнісних характеристик адміністративного правопорушення, а нова редакція ст. 9 КУпАП залишається чинною й досі [5].

У сучасній теорії адміністративного й кримінального права основним критерієм розмежування адміністративних проступків і злочинів вважається суспільна небезпека. Саме остання означає, що діяння шкідливе для суспільства, що воно спричиняє або створює загрозу заподіяння такої шкоди суспільним відносинам [6]. Одночасно існує точка зору щодо наявності в адміністративних проступків такої ознаки як шкідливість, а якщо соціальна шкідливість правопорушення досягає рівня суспільної небезпеки, то воно є злочином [7].

Одним з перших у новітній історії українського адміністративного права до характеристики адміністративного проступку звернувся професор І.П. Голосніченко в монографії „Попередження корисливих

проступків засобами адміністративного права” (1991 р.). Свою увагу він зосередив на визначенні місця адміністративного проступку серед інших видів протиправної поведінки, розпочав дискусію щодо співвідношення суспільної небезпеки та шкідливості в ознаках адміністративного делікту, здійснив аналіз фактору небезпечності суб’єкта правопорушення як одного з критеріїв розмежування адміністративних проступків і злочинів. Поняття „шкідливість”, на думку вченого, виступає в ролі родового щодо поняття „небезпечність”. Проступки мають різний ступінь шкідливості, який може підвищуватись і сягати нової якості – суспільної небезпечності [8].

Слід також зрозуміти сутність природи проступку та звернути увагу на суб’єктивні ознаки вчиненого діяння. Розмежування правопорушень за видами повинно бути засновано на ступені суспільної небезпеки діяння, проявом якої можуть виступати: характер суспільної небезпеки діяння; форма вини та характер дій особи, яка вчинила діяння; особа винного у скоєнні діяння.

Загалом, доцільно виокремити між злочинами й адміністративними проступками кримінальні проступки. Наприклад, М.І. Хавронюк виділяє такі критерії відмежування адміністративних проступків від кримінальних: тяжкість наслідків; суспільна небезпека; форма вини; повторність вчиненого діяння тощо [9]. На нашу думку, критеріями для визначення деяких адміністративних правопорушень кримінальними проступками можуть стати: 1) вчинення проступків поза сферою управління; 2) ступінь їх небезпечності для суспільних відносин; 3) вид стягнення.

Так, стягненнями, що свідчать про кримінально-правовий характер проступків, є:

- конфіскація: предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об’єктом проступку; грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного проступку;
- виправні роботи;
- адміністративний арешт.

Крім того, існує необхідність перегляду змісту та видів адміністративних стягнень. Ними повинні залишитися лише попередження, штраф та позбавлення спеціального права, наданого особі (права керування транспортними засобами, права полювання). Потрібно відмовитися від такого адміністративного стягнення як оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об’єктом адміністративного правопорушення, оскільки воно порушує вимоги Конституції України. Конфіскація та виправні роботи можуть застосовуватися лише як покарання за скоєння злочину. А оскільки за вчинення адміністративних проступків пропонується не застосовувати

адміністративний арешт, то його слід перейменувати на короткостроковий арешт, що буде санкцією за кримінальний проступок.

Що стосується процесуального критерію відмежування адміністративних правопорушень від злочинів, то він пов'язаний лише з процесуальним порядком розгляду адміністративних і кримінальних справ. Перші розглядаються за правилами адміністративного процесу, а інші – за правилами кримінального судочинства. Також слід врахувати й те, що кримінальні проступки повинні мати судову юрисдикцію й бути предметом регулювання кримінального законодавства (наприклад, дрібне хуліганство, вчинення насильства в сім'ї або невиконання захисного припису тощо).

Схожим є поділ злочинних діянь на злочини та кримінальні проступки за КК Литовської Республіки. Згідно зі ст. 12 кримінальним проступком вважається небезпечне й заборонене цим Кодексом діяння, за вчинення якого передбачене покарання, не пов'язане з позбавленням волі, за винятком арешту [10].

Слідча та судова практика довела, що краще розглядати критерії відмежування в сукупності, а не по два чи три. Загалом, для розв'язання зазначеного питання доцільно поділити їх на основні та факультативні, що допоможе юристам-правникам орієнтуватися в конкретній ситуації. Отже, для вирішення проблеми відмежування адміністративних проступків від злочинів, на нашу думку, слід спиратися на такі критерії:

1) основні: матеріальний (суспільна безпека); суб'єктивна сторона; суб'єкт, який вчинив правопорушення;

2) факультативні: критерій покарання; процесуальний; коло осіб (органів), які уповноважені розглядати такі справи.

За критерієм ступеня суспільної небезпеки діяння, найбільш доцільно виділити три групи правопорушень:

1) злочини, тобто діяння, які мають найбільший ступінь суспільної небезпеки;

2) кримінально-правові проступки меншої суспільної небезпеки, яким не притаманні ознаки злочинного діяння;

3) адміністративні правопорушення.

Література:

1. Банчук О. Концепція Кодексу України про адміністративні проступки стала предметом обговорення // Право України. – 2006. - № 7. – С. 143.
2. Трайнин А.Н. Общее учение о составе преступления. - М., 1957. – С. 54.
3. Дробот. В.П. О возвращении административной преюдиции в Уголовный кодекс Украины // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ. - 2006. - № 4. – С. 146.

4. Назаренко Д.О. Про співвідношення кримінальної й адміністративної відповідальності за порушення правил адміністративного нагляду / Кримінальний кодекс України 2001 р.: проблеми застосування і перспективи удосконалення. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (7 – 8 квітня 2006 р.). – Львів, 2006. – С. 158.
5. Колпаков В. Стан дослідження проступку в українському адміністративному праві // Право України. – 2005. - № 6. – С. 25.
6. Кузнецова Н.Ф. Преступление и преступность. Избр. труды. СПб., 2003. – С. 425.
7. Васильев Э.А. Общие черты административного правонарушения и преступления // Административное право и процесс. – 2007. - № 1. – С. 2.
8. Голосніченко І.П. Попередження корисливих проступків засобами адміністративного права. – Вища школа, 1991. – С. 3-5.
9. Адміністративне законодавство України та його розвиток (нотатки з науково-практичної конференції) // Право України. – 2007. - № 2. – С. 155.
10. Хавронюк М. Поняття злочинного діяння за законодавством Європейських країн // Підприємство, господарство і право. - 2004. - № 9. – С. 112.

ПРАВОВЕ ОФОРМЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАТРИМАННЯ ТА СТЯГНЕННЯ

*Шимчук Анастасія Олександрівна
студентка юридичного факультету Тернопільського національного
економічного університету*

Адміністративне затримання – захід забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, який застосовується з метою припинення адміністративних правопорушень, коли вичерпано інші заходи впливу [2].

Звідси логічно випливає запитання: що ж таке адміністративне правопорушення? Згідно з діючим КУпАП, ст.9 «Адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність» [1].

Чинним законодавством визначені правила і межі затримання та застосування адміністративних стягнень. Однак існують причини незаконного затримання. Це, насамперед, умисне порушення працівниками правоохоронних органів конституційних прав громадян, низька правова освіченість осіб, яких затримують.

Сьогодні затримання особи, що тягне за собою грошове стягнення, часто виступає в ролі оплати за здійснення проступку, і що прикро, самі «захисники» закону чим раз, тим більше заохочують до таких дій, забуваючи про первинну мету даного виду стягнення. Остання ж передбачає виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами.

Потрібно пам'ятати, що стягнення за адміністративне правопорушення накладається у межах, установлених КУпАП та іншими законами України, а при його накладенні враховуються характер вчиненого правопорушення, особа порушника, ступінь його вини, майновий стан, обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність[2].

Затримуючи особу чи накладаючи стягнення, працівники правоохоронних органів зобов'язані забезпечити реалізацію конституційних прав і свобод громадян, а також дія до встановлених і передбачених законодавством норм. Так, - адміністративне стягнення може бути накладено не пізніше як через два місяці з дня вчинення правопорушення; - особа, яка діяла в стані крайньої необхідності, необхідної оборони або яка була в стані неосудності, не підлягає адміністративній відповідальності; - при малозначності вчиненого адміністративного правопорушення орган, уповноважений вирішувати справу, може звільнити порушника від адміністративної відповідальності і обмежитись усним зауваженням.

Щодо строку стягнення, то воно накладається (як вже зазначалося) не пізніше як через два місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні – два місяці з дня його виявлення; а строк, після закінчення якого особа вважається такою, що не була піддана адміністративному стягненню, відповідно до ст.39 КУпАП охоплює рік часу з дня закінчення виконання, протягом якого особа стягнення не вчинила нового адміністративного правопорушення [1].

Збільшення строку притягнення до адміністративної відповідальності можливо могла б скоротити кількість вчинюваних правопорушень, оскільки часто матеріали щодо конкретних справ чи з недбалості працівників, чи то з інших причин приходять наприкінці терміну і навіть вже після його закінчення. І хоча вже можна спостерігати тенденцію щодо зменшення адміністративних правопорушень (2000р. – 706 703, 2005р. –288 887), але їх статистика все одно залишається досить високою [3].

Література:

1 Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – № 51. – Ст. 1122.

2 Люшенко М. Незаконне адміністративне затримання: причини та наслідки // Прокуратура людина держава. – 2004. – №6 (36). – С. 22-27.

3 Додержання законів про адміністративну відповідальність // Юридичний вісник України. – 2006. – №24. – С. 6-7.

**ПРАВО ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛІ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО
ФОНДУ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ**

Балушка Наталія Мирославівна

*здобувач кафедри трудового, аграрного та екологічного права
Львівського національного університету імені Івана Франка*

Серед актуальних питань земельного права важливе місце займає питання права власності на землі природно-заповідного фонду. Тема зміни відносин власності на землю в умовах земельної реформи в Україні є предметом пильної уваги у сучасній науці земельного права України. Питанням права власності на землю присвячені дослідження представників земельно-правової науки - Андрейцева В.І., Титової Н.І., Шульги М.В., Каракаша І.І., Погрібного О.О.; відносини приватної власності на землю аналізують та досліджують Кулинич П.Ф., Носік В.В., Федорович В.І. та інші. Однак, чинним Земельним кодексом України від 25 жовтня 2001 року [2] закріплено ряд новел у зазначеній сфері правового регулювання, які ще не знайшли глибокого вивчення у науковій думці.

Вперше у чинному Земельному кодексі України передбачено, що землі природно-заповідного фонду можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності (стаття 45 Земельного кодексу України). Це положення хоча і уточнило форми власності на землі природно-заповідного фонду, однак є дискусійним з точки зору реалізації відносин власності на землі природно-заповідного фонду.

Відповідно до статті 13 Конституції України [1] земля є об'єктом права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених Конституцією. У юридичній літературі дискутується питання щодо співвідношення конституційних норм з нормами Земельного кодексу України, зокрема обґрунтовується думка, що вказані конституційні приписи про визнання Українського народу суб'єктом права власності на землю є нормами прямої дії і стосуються всіх земель у сукупності як єдиного об'єкта права, що знаходяться в межах території України і об'єктів у межах територіальних громад [4, с. 129]. Конституційне закріплення народної правосуб'єктності має не стільки правовий, скільки політичний характер [5, с. 82]. Реалізація ж Українським народом свого права власності на землю повинна забезпечуватись можливістю кожного громадянина України звернутись до

суду за захистом його конституційного права на частку в об'єкті права власності [4, с. 131].

Український народ і держава як суб'єкти права власності на землю не є тотожними. Держава, зокрема, є суб'єктом цивільно-правових відносин власності, яким не є Український народ. Держава є рівноправним суб'єктом права власності на землю поряд з територіальними громадами, юридичними особами та громадянами. Водночас держава є особливим суб'єктом права власності на землю, реалізуючи право власності на землю через відповідні органи державної влади. Через фактичну множинність цих органів Каракаш І.І. висловив концепцію “права поділеної власності” на природні ресурси та землю зокрема [5, с. 84].

Стаття 84 Земельного кодексу України передбачає, що у державній власності перебувають усі землі України, крім земель комунальної та приватної власності. Відповідно до частини 3 статті 84 ЗКУ до земель державної власності, які не можуть передаватись у комунальну власність, належать, зокрема, землі під об'єктами природно-заповідного фонду, що мають національне та загальнодержавне значення. Віднесення окремих об'єктів природно-заповідного фонду до об'єктів загальнодержавного чи місцевого значення регулюється Законом України “Про природно-заповідний фонд України” від 16 червня 1992 р. (із змінами і доповненнями) [3].

Частина 3 статті 83 ЗКУ встановлює, що до земель комунальної власності, які не можуть передаватись у приватну власність, належать, зокрема, землі під об'єктами природно-заповідного фонду, якщо інше не передбачено законом.

Передбачене статтею 45 Земельного кодексу України право приватної власності на землі природно-заповідного фонду не є тотожним праву приватизації земельної ділянки природно-заповідного фонду, адже чинне земельне законодавство такої можливості не передбачає і порядку приватизації земельних ділянок природно-заповідного фонду не встановлює. Цілком погоджуємось із думкою Титової Н.І., що можливість існування приватної власності на землі природно-заповідного фонду “вже зараз, без встановлення спеціальних правил та механізму приватизації, державного контролю за її проведенням, фактично призводить до грубих зловживань у цій важливій сфері земельних і екологічних відносин, що згубно позначиться на безцінному суспільному і національному багатстві України” [6].

Отже, положення статті 45 ЗКУ, яка передбачає, що землі природно-заповідного фонду можуть перебувати, зокрема, у приватній власності, можна розуміти таким чином, що особи у встановленому законодавством порядку можуть створити на належних їм на праві власності земельних

ділянках ряд об'єктів природно-заповідного фонду відповідно до Закону України "Про природно-заповідний фонд України".

Література:

1. Конституція України, прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року// Голос України. – 1996. – 13 липня.
2. Відомості Верховної Ради України – 2002. - № 3-4. - С. 27.
3. Відомості Верховної Ради України – 1992. - № 34. – С. 502.
4. Семчик В.І. Проблеми аграрного права// Правова держава: Спеціальний випуск/ Упорядн. Н.М. Пархоменко, О.В. Кресін. - К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2004. – 412 с.
5. Каракаш І. Право поділеної власності на природні ресурси у законодавстві України// Право України. – 2001. - №3.
6. Титова Н. Земельний кодекс України: позитиви та вади// Універсум. – 2003. - №3-4 (113-114).

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОЇ БІРЖІ В УКРАЇНІ

Буренко Анна Юріївна

студентка Полтавського факультету Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого

Закон України «Про товарну біржу» від 10.12.1991р.№1956 - XII є основним нормативно-правовим актом, що регулює діяльність товарних бірж в Україні та встановлює принципи їх діяльності. Разом з тим, доречно було б прийняти спеціальний Закон України "Про аграрну біржу", оскільки діяльність аграрних бірж має певну специфіку щодо діяльності інших видів товарних бірж. Стаття 5 Закону України "Про товарну біржу" вказує, що товарна біржа створюється на засадах добровільного об'єднання заінтересованих юридичних і фізичних осіб, яким це не заборонено законами. Засновниками і членами товарної біржі не можуть бути органи державної влади та управління, а також державні установи, що перебувають на державному бюджеті. Таким чином, зазначені положення дають підстави вважати, що товарні біржі в Україні діють на приватноправових засадах. Стаття 2 п.2.1. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24 червня 2004 року №1877 - IV зазначає, що аграрна біржа створюється відповідно із Законом України «Про товарну біржу» з урахуванням того, що статут аграрної біржі затверджуються Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади з питань формування та забезпечення реалізації державної аграрної політики; засновником

аграрної біржі є Кабінет Міністрів України в особі Аграрного фонду. В свою чергу, стаття 9 Закону України "Про державну підтримку сільського господарства" зазначає, що "Аграрний фонд - є державною спеціалізованою установою, уповноваженою Кабінетом Міністрів України провадити цінову політику в агропромисловій галузі економіки України. Аграрний фонд є бюджетною організацією...". А відповідно до статті 5 Закону України "Про товарну біржу" - "засновниками і членами товарної біржі не можуть бути ... державні установи, що перебувають на державному бюджеті". Таким чином, зазначені положення прямо суперечать положенням Закону України «Про товарну біржу» і ч.3 ст.279 Господарського Кодексу України від 16 січня 2003 року №436- IV України і потребують відповідного узгодження. Отже, Аграрна біржа не може бути заснована Аграрним фондом, принаймні одноособово, оскільки це не відповідає основним принципам її діяльності. В законодавстві доцільно було б передбачити норму, яка б надавала можливість бути засновниками Аграрної біржі, поряд з Аграрним фондом, сільськогосподарським товаровиробникам або їх об'єднанням, що дозволило б узгодити норми зазначених вище законів.

Виникає також питання про використання назви аграрна біржа щодо окремої біржі. Як показує світовий досвід, біржова торгівля розвивається у напрямі спеціалізації бірж на конкретних видах товарів. З відродженням біржової торгівлі в Україні світовий та власний, вітчизняний, досвід сприяли відокремленню аграрних бірж від інших видів товарних бірж. Окремі біржі з метою чіткого визначення спрямованості своєї діяльності у назві використовують слово "аграрна" окремо або у словосполученні (наприклад, Полтавська регіональна аграрно-промислова біржа). Закон України "Про державну підтримку сільського господарства України" став підставою для створення єдиної Аграрної біржі, яка фактично є монополістом на аграрному біржовому ринку. У нормативних актах, які були прийняті пізніше зазначеного закону, вживається термін "аграрна біржа" виключно у розумінні біржі, засновником якої є Аграрний фонд України. Постановою КМУ "Про створення Аграрної біржі" від 26.12.2005р. затверджено Статут Аграрної біржі, в якому зазначено офіційне найменування біржі: "Аграрна біржа". На наш погляд, для чіткого відокремлення Аграрної біржі від інших аграрних та товарних бірж, що спеціалізуються на сільськогосподарській продукції, у її назві необхідно зазначити індивідуальні ознаки. Наприклад, Державна аграрна біржа або Центральна аграрна біржа.

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ КАСАЦІЙНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ВЕРХОВНИМ СУДОМ УКРАЇНИ

Сердюк Валентин Васильович

кандидат юридичних наук, доцент, Верховний Суд України, начальник управління забезпечення діяльності Судової палати у господарських справах

Відповідно до Закону України "Про судоустрій України" (далі – Закон про судоустрій) елементами структури Верховного Суду України є судові палати відповідних юрисдикцій. Така побудова фактично процесуально поєднує в одному міжгалузевому суді чотири найвищі (верховні) колегіальні судові органи. Утворення у складі Верховного Суду України судових палат і Військової судової колегії обумовлено специфікою здійснення ним правосуддя у відповідних формах. Але у процесуальному наповненні його діяльності існує низка теоретичних проблем, які знаходяться на стику законодавства про судоустрій і процесуальних норм. Так, згідно із ст. 53 Закону про судоустрій судова палата утворюється за рішенням Пленуму Верховного Суду України за поданням Голови Верховного Суду України. Тобто, за змістом Закону він вправі вносити подання про утворення тільки тих структурних судових підрозділів, які визначені у ст. 53 Закону, оскільки ця норма має імперативний характер і не може тлумачитися в широкому сенсі. Хоча в такому разі відпадає потреба в утворенні судових палат, оскільки вони вже діють відповідно до Закону. Однак у майбутньому може виникнути необхідність в утворенні нової судової палати, на яку покладатимуться повноваження здійснення судочинства в іншій нормативно окресленій сфері правовідносин, відмінній від передбачених у ст. 1 Закону про судоустрій (наприклад, корпоративні, фінансові відносини). Тому у ст. 53 Закону законодавчо доцільно передбачити, що Голова Верховного Суду України вносить до Пленуму Верховного Суду України відповідне подання з метою утворення нової судової палати.

Виходячи з положень відповідного процесуального законодавства, кількість колегіальних складів у кожній із судових палат Верховного Суду України має бути різною, зважаючи на загальну кількість суддів кожної з палат та специфіку вирішення підсудної категорії справ. Це є результатом виконання процесуальних вимог, але в даному аспекті не можна відкидати таку вагому складову як кількість справ, розглянутих за рік. Статистичні дані Верховного Суду України за 2006 р. переконливо свідчать про нерівномірність середнього навантаження на одного суддю Верховного

Суду України різних судових палат [1, 6]. Причина цього знаходиться не в площині критики колегіальності як одного із способів вирішення справ, а є результатом недосконалості процесуальних приписів, пов'язаних із викривленням суті касаційного (повторного касаційного, виняткового, виключного) провадження. Навіть автори нового ЦПК України і КАС України, передбачаючи в них чітке виконання положень п. 8 ч. 3 ст. 129 Конституції України щодо забезпечення апеляційного та касаційного оскарження судового рішення, забули, що такі види оскарження здійснюються у тих випадках, якщо вони встановлені законом. Звідси вбачається один із шляхів вирішення проблеми завантаженості Верховного Суду України та зменшення до рівня розумно достатнього середньорічного навантаження справ на одного суддю, але у межах дотримання основоположних конституційних приписів щодо гарантування державою судового захисту прав і свобод людини.

Продовжується дискусія щодо меж та підстав здійснення повторної касації у господарському судочинстві – винаході вітчизняного законотворення евристичного характеру, якому не має аналогів у світі. З аналізу положень розділу XII² ГПК України вбачається, що законодавець надав досить широкі можливості сторонам і Генеральному прокурору України щодо оскарження постанов і ухвал Вищого господарського суду України в порядку повторної касації, що обумовило процесуальну "боротьбу за повноваження". З цього приводу слушною є думка А.Й. Осетинського про те, що досвід побудови та функціонування судових систем більшості країн світу доводить, що рішення, ухвалені вищим судовим органом галузевої юрисдикції, внаслідок перегляду судового акта в касаційному або ревізійному порядку, є остаточним. Вказаним автором також відстоюється позиція про можливість перегляду таких рішень, але в екстраординарному для судової системи порядку і тільки в поодиноких випадках [2, 11]. Схожі за змістом твердження висловлюються й іншими науковцями в роботах, присвячених цій темі [3, 17].

"Боротьба" за повноваження між Верховним Судом України і Вищим господарським судом України також спричинена проведенням законодавчих заходів із реформування судової системи влітку 2001 р. Непогрішимість за результатами вирішення будь-якого господарського спору у період відокремленого (автономного) від системи судів загальної юрисдикції функціонування арбітражних судів приємна і почесна. Будемо відвертими, статистичні дані свідчать про те, що господарські суди здійснюють правосуддя на високому рівні. І в цьому необхідно віддати належне безпосередньому творцю системи арбітражних (господарських) судів, колишньому голові Вищого господарського суду України академіку Д.М. Притиці. Однак негативними наслідками тривалого безсистемного реформування судової влади стало звужено-примітивне визначення її

змісту, неадекватність між структурою судових органів господарської юрисдикції та їх повноваженнями і процесуальним порядком діяльності. Конституційний припис побудови судової системи за принципом спеціалізації фактично перетворюється у принцип автономізації як критерій виключення із судової системи політично та економічно привабливих юрисдикцій, зокрема господарської.

Аналіз статистичних даних щодо кількості судових рішень Вищого господарського суду України, які були оскаржені до Верховного Суду України у 2006 р., свідчить про те, що лише за 7 % оскаржених рішень (355 справ) Верховний Суд України порушив касаційне провадження [4]. У той же час Вищим господарським судом України у 2006 р. розглянуто 12147 справ за касаційними скаргами (поданнями) і тенденція до збільшення їх кількості зберігається не один рік [5, 21]. З цього вбачається, що ефективність повторної касації у господарському судочинстві мінімізована, а Вищий господарський суд України працює з перевантаженням. Тому пропозиція про вдосконалення процесуальних приписів, які регламентують перегляд Верховним Судом України судових актів, що вже були переглянуті у касаційному порядку, має право на існування.

Для обґрунтування цього доцільно виходити із приписів п. 8 ч. 3 ст. 129 Конституції України, а також взяти за основу те, що Основний Закон визначає вищими судовими органами спеціалізованих відповідні вищі суди. У системі спеціалізованих господарських судів як складовій системи судів загальної юрисдикції таким судом є Вищий господарський суд України. Відповідно до статті 108 ГПК України цей суд здійснює функції касаційної інстанції в господарському судочинстві. Але з одного боку Основний Закон прямо не визначає будь-який із вищих спеціалізованих судів судом касаційної інстанції, як не передбачає і здійснення касаційних повноважень Верховним Судом України, а з другого – стаття 125 Конституції України встановлює найвищий статус Верховного Суду України в системі судів загальної юрисдикції і не містить ніяких посилок на законодавче утворення цього статусу.

Тому з урахуванням нормативного поєднання положень ч. 2, 4 ст. 125 та п. 8 ч. 3 ст. 129 Основного Закону впливає, що касаційні функції, як судовий орган найвищого статусу, повинен здійснювати саме Верховний Суд України шляхом здійснення правосуддя у судовій палаті відповідної юрисдикції. На Судові палати Верховного Суду України доцільно покласти здійснення повноважень суду "чистої" касаційної інстанції, а їх рішення не повинні підлягати оскарженню та бути остаточними. Однак необхідно передбачити, що у виняткових випадках рішення судових палат можуть бути переглянуті Пленумом Верховного Суду України, якому доцільно надати судові повноваження. В результаті

запровадження такої моделі організації і процесуальної діяльності Верховного Суду України та, зважаючи на приписи ч. 4 ст. 125 Конституції України щодо діяльності місцевих та апеляційних судів, відпадає потреба у функціонуванні вищих спеціалізованих судів.

Крім того, для касаційного оскарження рішення суду характерною вбачається єдність двох складових: 1) наявність і можливість реалізації такої конституційної гарантії; 2) можливість визначення в залежності від категорій справ у нормах відповідного процесуального законодавства касаційних фільтрів або умов допуску до касації, за наявності чи відсутності яких може здійснюватися касаційне провадження. Сучасна теорія судоустрою і процесуального права відносить до повноважень касаційної інстанції перегляд тільки тих рішень, які набрали законної сили, і лише з питань права, тобто ця інстанція не може встановлювати факти, а повноважна дати оцінку правильності застосування норм матеріального і процесуального права. Тобто, суд касаційної інстанції має стати саме судом права, судом прецеденту. Вбачається, що визначальним критерієм для касаційного провадження в майбутньому має стати принципове значення справи для подальшого правозастосування, а на суд касаційної інстанції неможливо буде покласти обов'язки, які полягали б у постійному конвеєрному виправленні помилок судів нижчих інстанцій.

Література:

1. Статистичний збірник "Стан здійснення правосуддя в Україні у 2005 – 2006 рр." / За матеріалами управління вивчення та узагальнення судової практики Верховного Суду України, 2007. – Окреме видання. – С. 6. – 84 с.
2. Осетинський А. Формування касації і контексті розвитку господарської спеціалізації в судовій системі України // Право України, 2004. - № 3. - С. 11.
3. Оніщук М. Судово-правова реформа: чи буде дано відповіді на виклик часу? // Право України, 2003. – № 5. – С. 17.
4. Архів Верховного Суду України. Звіт про результати перегляду постанов (ухвал) Вищого господарського суду України в касаційному порядку Верховним Судом України за 2006 рік.
5. Архів Вищого господарського суду України. Статистичний звіт про результати розгляду судових справ та перегляду судових рішень господарськими судами України за 2006 рік. – С. 21. – 24 с.

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: ПРАВОВІ ОСНОВИ

Єдамова Анастасія Миколаївна

студентка відділення «Міжнародна інформація» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Питання забезпечення інформаційної безпеки сьогодні для України стоять на одному рівні із захистом суверенітету і територіальної цілісності, забезпеченням її економічної безпеки. Рівень інформаційної безпеки активно впливає на стан політичної, економічної, оборонної та інших складових національної безпеки України, бо найчастіше реалізація інформаційних загроз - це нанесення шкоди в політичній, військовій, економічній, соціальній, екологічній сферах тощо.

Відповідно до Статті 17 Конституції України «забезпечення інформаційної безпеки є однією з найважливіших функцій держави, справою всього Українського народу».[1] Питанню забезпечення інформаційної безпеки у 2006 році було присвячене одне із засідань Ради національної безпеки та оборони України, результатом якого стали змістовні рекомендації та завдання для галузевих міністерств та відомств з приводу вживання усіх необхідних заходів для забезпечення інформаційної безпеки України, зокрема прискорення розробки та впровадження відповідних нормативно-правових актів.

На жаль, на сучасному етапі в Україні доводиться констатувати, що процес інформатизації має стихійний, некерований характер, з переважним ухилом у бік використання засобів інформатизації іноземного виробництва. Безсистемність процесів формування інформаційної інфраструктури України обумовлює складність вирішення проблеми інформаційної безпеки, захисту інформаційних ресурсів. Специфіка цих проблем полягає в тому, що об'єктивно достатній рівень захищеності інформаційної інфраструктури та інформаційних ресурсів може бути досягнутий тільки у результаті чіткого визначення об'єктів інформаційної безпеки України, забезпечення надійного функціонування державних та суспільних інститутів для реалізації практичних заходів забезпечення інформаційної безпеки на основі відповідної нормативно-правової бази.[2,3]

Аналіз стану інформаційної безпеки України показує, що до основних проблем забезпечення інформаційної безпеки належать проблеми загальносистемного характеру, пов'язані з відсутністю наукового обґрунтування і практичної апробації політики і методології

державної системи інформаційної безпеки. За характером це правові та нормативно-правові, науково-технічні, економічні, організаційні, кадрові проблеми тощо.[4]

Пріоритетним завданням є створення законодавчої і нормативно-правової бази забезпечення інформаційної безпеки, а саме нормативно-правової бази щодо розподілу і використання персональної інформації з метою створення умов для інформаційних стосунків між органами державної влади і суспільства, формування передумов досягнення соціального компромісу, створення умов становлення соціального партнерства як основи демократичного розвитку суспільства, розробки регламенту інформаційного обміну для органів державної влади і управління, реєстру інформаційних ресурсів, закріплення відповідальності посадових осіб, громадян за додержання вимог інформаційної безпеки. Зокрема, йдеться про необхідність прийняття Закону «Про інформаційну безпеку», оскільки діючі нормативно-правові акти (закони України «Про інформацію», «Про друковані засоби масової інформації в Україні», «Про телебачення і радіомовлення», «Про авторське право і суміжні права», «Про державну таємницю», «Про захист інформації в автоматизованих системах», «Про зв'язок», «Про інформаційні агентства», «Про рекламу», «Про Національну раду України з питань телебачення та радіомовлення», Концепція національної інформаційної політики України, Стратегія національної безпеки України) окреслюють лише вузькі кола питань з інформаційної сфери та не здійснюють регулювання усіх аспектів забезпечення інформаційної безпеки України. Проекти Закону України «Про інформаційний суверенітет та інформаційну безпеку України» (були вони і під іншими назвами: Закон України «Про інформаційну безпеку України», «Інформаційна політика і інформаційна безпека» [5,6]) неодноразово потрапляли на розгляд до Верховної Ради України, але жоден із них не було прийнято. Справа в тому, що ці законопроекти являли собою довідники визначень, що стосувалися інформаційної безпеки, у яких перераховувалися об'єкти, суб'єкти інформаційної безпеки, підстави гарантування державою цілісності інформаційного простору, загрози інформаційному простору і інформаційній безпеці, визначалися основні напрями державної інформаційної політики та інформаційної безпеки.

Разом із тим слід зазначити, що значна частина статей законопроектів мала бланкетний характер і відсилала до норм чинного законодавства, що аж ніяк не сприяло б при прийнятті відповідних законопроектів визначеності правового регулювання. Декларативність, відсутність конкретизації і орієнтація на загальні положення – це об'єднувало розроблені законопроекти.

Інформаційна безпека в сучасному постіндустріальному світі, в якому основним товаром є інформація, в якому саме та чи інша інформація впливає на прийняття державою тактичних та стратегічних рішень, є основою національної безпеки. Для України, яка прагне до Європейського співтовариства, особливо важливим є приведення чинного законодавства до європейських стандартів, що передбачає прийняття нових законів, вдосконалення та доопрацювання чинних законів. Існує також необхідність у створенні координаційної комісії з питань нормативно-правового забезпечення інформаційної безпеки України, яка б стала акумулятором пропозицій різних органів державної влади та громадських організацій у справі вироблення інформаційної політики для України. Тому варто ще раз наголосити, що Україна потребує Закону «Про інформаційну безпеку», який би врегулював суспільні відносини у сфері інформаційної безпеки, враховуючи те, що інформація організовується спонтанно, не через впорядкування з боку держави, те, що обмеження на поширення інформації, навіть для забезпечення національної безпеки, зумовлює сповільнення розвитку суспільства. Цей закон мав би давати визначення методів та засобів захисту життєво важливих інтересів особистості, суспільства, держави в інформаційній сфері, окреслив би засади для формування державної політики інформаційної безпеки, розвитку інформаційного простору країни.

Література:

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року зі змінам, які вступили в силу з 1 січня 2006 року відповідно Закону України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року. Положення Закону України від 8 грудня 2004 року №2222-IV «Про внесення змін до Конституції України», що набирають чинності з дня набуття повноважень Верховною Радою України, обраною у 2006 році. –Харків: СПД ФО Співак Т.К., 2006. – 48 с.
2. Інформаційна безпека України. Проблеми і шляхи вирішення. Заочний круглий стіл // Національна безпека і оборона. – 2001. – № 1. – С. 24-29.
3. Кормич Б.А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2004. – 384 с.
4. Гавловський В., Гриценко В., Цимбалюк В.С. Організаційно-правові питання формування державної інформаційної політики в Україні. Науковий вісник. Збірник наукових праць Академії державної податкової служби України. № 3 (17). – 2002 - С. 177-182.
5. Закон України “Про інформацію”, прийнятий Верховною Радою України 2 жовтня 1992 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – №48, Із змінами від 06.04.2000, Відомості Верховної Ради. – 2000. – № 20.

6. Закон України “Про державну таємницю” в редакції Закону “Про внесення змін до Закону України “Про державну таємницю” від 21 вересня 1999 року, <http://www.rada.kiev.ua> (5 січня 2006 р.).

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОХОРОНИ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ІНТЕРНЕТІ

Якубовський Роман Володимирович

викладач-стажист кафедри інтелектуальної власності, комп'ютерного та інформаційного права Тернопільського національного економічного університету

Одним з базисних нововведень, одержаних в спадок від ХХ століття, є Інтернет – глобальна інформаційна мережа.

Швидке зростання соціально-економічного значення Інтернету та його технологічні особливості зумовили виникнення низки раніше невідомих правових проблем, пов'язаних з охороною прав інтелектуальної власності в глобальній мережі. Проте дані проблеми, незважаючи на очевидну актуальність, залишаються практично законодавчо нерегульованими та мало вивченими в теоретичному плані.

Кіберпростір створює “живе право”, яке деякою мірою збігається, а дещо відрізняється від правовідносин, які існують у реальному житті[1, 100].

Правовий аналіз ознак Інтернету та міжнародної практики його правового регулювання свідчить, що специфіка всесвітньої мережі полягає в її дуалістичній природі. З одного боку, Інтернет - це телекомунікаційна мережа та ієрархічна структура, що включає єдині стандарти обміну інформації та єдину систему адресації. А з іншого боку, Інтернет - це глобальний (всесвітній) та загальнодоступний інформаційний простір, що не має єдиного централізованого керування, єдиного власника та відособленого майна[2, 27].

З розвитком новітніх технологій Інтернет стає новим об'єктом правового регулювання, тобто виникає якісно новий спосіб правовідносин при реалізації прав і виконанні обов'язків користувачами глобальної мережі.

Виділяють такі види порушень прав інтелектуальної власності в Інтернеті: порушення авторських прав і порушення, пов'язані з використанням засобів індивідуалізації.

Дуже часто порушуються особисті немайнові права авторів в Інтернеті, зокрема: право авторства, право на ім'я, право на захист своєї репутації, право на публічне використання твору. Так, при

розповсюдженні в глобальній інформаційній мережі тексту пісні часто вказуються тільки виконавці, які не завжди є авторами даного твору. Проте притягати до відповідальності особу, що поширює твір в мережі з порушенням авторських прав, складно, оскільки встановити особу порушника практично не вдається.

В умовах науково-технічного прогресу недосконалість законодавства і відсутність надійних технічних засобів захисту створюють сприятливі умови для піратства в Інтернеті[3, 21]. Виробники програмного забезпечення були одними з перших хто зіткнувся з масштабним піратством в мережі. Порушення авторських прав в сфері програмного забезпечення залишається однією з ключових проблем не лише в Україні, але й у всьому світі.

Така ж гостра проблема охорони інтелектуальної власності в мережі у сфері музичної продукції, яка виникає у зв'язку з перенасиченням ринку та легкістю перекладу даних з одного формату в інший. З'явилася нова сфера діяльності „нелегального ринку”, яка стала масовою. Науково-технічний прогрес надав можливість перетворювати музику в цифровий формат та безперешкодно її поширювати і копіювати в Інтернеті. Саме тому все важче стає власникам музичних творів захищати свої авторські права.

Невпинний розвиток Інтернету, відсутність чіткого законодавчого регулювання і недостатність судової практики стали причиною виникнення складної ситуації, пов'язаної з неправомірним використанням засобів індивідуалізації при реєстрації доменних імен.

Доменні імена - це імена, які використовуються для адресації комп'ютерів і ресурсів в Інтернеті. Ними можуть бути текстові позначення адрес, які використовуються компаніями і приватними особами для доступу користувачів до їх інформаційних масивів в мережі Інтернет[4, 24].

Цікавою видається ситуація пов'язана з реєстрацією як доменні імена невідомих компаній комерційних (фірмових) найменувань і товарних знаків всесвітньо відомих фірм. При реєстрації доменного імені істинний власник позбавляється можливості використовувати свої абсолютні права і якщо він вирішить зайнятися електронною торгівлею, йому доведеться викупляти у так званих конкурентів власні засоби індивідуалізації.

Таким чином, у сфері охорони прав інтелектуальної власності в Інтернеті існує безліч проблем, які необхідно вирішувати насамперед на законодавчому рівні та дає поштовх до подальших теоретичних досліджень.

Література:

1. Штефан О. Авторське право та сучасні комп'ютерні технології // Право України. – 2005. - №2. - с. 99-102.
2. Ресенчук В. Торгівельні марки в Інтернеті // Інтелектуальна власність. – 2005. - №12. - с. 26-29.
3. Афанасьєва Ю. Новые информационные технологии: интеллектуальная собственность в Интернете// Интеллектуальная собственность. Авторское право и смежные права. – 2005. - №3. – с. 19-25.
4. Дармограй І. Охорона інтелектуальної власності в Інтернеті // Економіка. Фінанси. Право. - 2002. - № 10. - С.24 - 26.

ЗМІСТ

Теорія та історія держави і права. Історія політичних і правових вчень. Філософія права

Гуменний Роман Володимирович ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ НА ШЛЯХУ ДО СВІТОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОРГІВЛІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СПІВТОВАРИСТВА.....3

Івченко Юлія Володимирівна ПОЛІТИКА РІВНОПРАВНОСТІ СТАТЕЙ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ.....7

Шевчук Тетяна Федорівна ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА І ДЕРЖАВИ.....9

Конституційне право. Міжнародне право

Гулевська Анастасія Володимирівна, Караїчева Анна Віталіївна THE TRENDS OF CIVIL SOCIETY DEVELOPMENT IN MODERN UKRAINE (ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ).....13

Маланчук Вікторія Миколаївна THE FORMATION OF CIVIL SOCIETY IN UKRAINE THROUGH CIVIC EDUCATION.....14

Кримінальне право. Кримінальний процес. Криміналістика. Кримінологія

Вельможний Сергій Анатолійович УМОВИ ОХОРОНИ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ, ЯК ЕЛЕМЕНТ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ЇЇ ВИКРАДЕННЯМ.....17

Журба Андрей Иванович НЕКОТОРЫЕ ПРОБЛЕМЫ РАССЛЕДОВАНИЯ КОМПЬЮТЕРНЫХ ПРЕСТУПЛЕНИЙ.....21

Приходько Андрей Викторович УГОЛОВНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ЗА ВОСПРЕпятСТВОВАНІЕ ОСУЩЕСТВЛЕНІЮ ИЗБИРАТЕЛЬНОГО ПРАВА КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ФОРМИРОВАНИЯ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА В УКРАИНЕ.....24

Селезнякова Лілія Василівна ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ОСІБ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ 26

Ткаченко Александр Александрович НЕГАТИВНОЕ ВЛИЯНИЕ ОРГАНИЗОВАННОЙ ПРЕСТУПНОСТИ НА ФОРМИРОВАНИЕ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА В УКРАИНЕ.....30

Адміністративне право. Митне та податкове право

Бреян Тарас Андрійович АДМІНІСТРАТИВНО-ІНСТИТУЦІЙНИЙ ВПЛИВ НА ЦІНОУВОРЕННЯ В УКРАЇНІ.....33

Гара Володимир Петрович АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В ГАЛУЗІ ДОРОЖНЬОГО РУХУ ТА ТРАНСПОРТУ.....35

Гарбарчук Ірина Федорівна АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ІНОЗЕМЦІВ: ПІДСТАВИ, ВИДИ ТА ОСОБЛИВОСТІ.....36

Дупай Ярина Миколаївна ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ШТРАФ ЯК ВИДИ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ ТА ЗАСОБИ ВИХОВАННЯ ПОВАГИ ДО ЗАКОНУ.....39

Євсієнко Віра Віталіївна АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СИСТЕМИ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ.....41

Коритко Оксана Володимирівна НЕДОЛІКИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕЯКИХ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ТА СВОБОД ФІЗИЧНИХ ОСІБ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ.....44

Лосик Олеся Павлівна ПОНЯТТЯ ФОРМ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ.....48

Романюк Ірина Юріївна КРИТЕРІЇ ВІДМЕЖУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОСТУПКІВ ВІД ЗЛОЧИНІВ.....50

Шимчук Анастасія Олександрівна ПРАВОВЕ ОФОРМЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАТРИМАННЯ ТА СТЯГНЕННЯ.....54

Екологічне право. Земельне право. Аграрне право

Балушка Наталія Мирославівна ПРАВО ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛІ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ.....57

Буренко Анна Юріївна ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОЇ БІРЖИ В УКРАЇНІ.....59

Господарське право. Господарський процес

Сердюк Валентин Васильович ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ КАСАЦІЙНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ВЕРХОВНИМ СУДОМ УКРАЇНИ.....61

Право інтелектуальної власності та його захист. Інформаційне право

Єдамова Анастасія Миколаївна ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: ПРАВОВІ ОСНОВИ.....65

Якубовський Роман Володимирович ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОХОРОНИ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ІНТЕРНЕТІ.....68

Підписано до друку 20.05.2007
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов.-друк. арк. 4,5. Обл.-вид. Арк 4,95.
Тираж 50 прим.

Віддруковано ТОВ "Гал-друк",
м.Тернопіль, вул.Гайова 8
Зам. № 16-20/05/07